Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...минай 1921 оной ...иин 21-һээ гарана | № 60 (16283) | 1983 оной мартын 13, воскресени | Сэн 3 мүнгэн.

СОВЕТ ХҮГЖЭМЭЙ БҮХЭСОЮЗНА ФЕСТИВАЛЬ

ТАЛЛИН. (ТАСС). Эстониин ниислэл хотодо дүүрэһэн совет хүгжэмэй бүхэсоюзна фестиваль хани барисаанай ба искусствын ёһотойл һайндэр болобо. Бүхы союзна республиканuудай композиторнуудай Эхэ орондоо, партидаа, мүнөө үеын хүнэй зохёон байгуулхы ажалда зорюулһан зохёолнууд долоон хоногой турша соо эрхим һайн концертнэ залнууд соо, театрнууд болон Соёлой ордонууд соо зэдэлһэн байгаа.

Энэ харалгын үедэ СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин нүүдэл пленум боложо, ороной олон үндэһэ яһатанай хүгжэмэй соёлые саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. Г. Вайно хүгжэмэй олониитын түлөөлэгшэдэй пленумэй түгэсхэлэй заседани дээрэ үгэ хэлэжэ, сугларагшадые амаршалһан байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй соёлой министр П. Н. Демичев пленум дээрэ үгэ хэлээ.

Хүгжэмэй искусствын уран бэлигтэн манай баатар габьяата үе сагта зорюулагдаһан шэнэ толотомо хурса зохёолнуудые бүтээхэ юм гэжэ пленум найдуулба.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ ХӨӨРЭНЭ

...ЖАЛЛАХАДА ...УРМАТАЙ

...ы юумэнэйнгээ эмхи гурим-...ажалайнгаа бүтэмжэтэй һай-...бажа байхада хүнүүдшье хүдэл-...ө ходо урма баяртай ерэдэг, ...рхэнһөө урагшаа тэгүүлэн ажал-...байна.

...ынис манай һү һаалиин комп-... байдал дээрэһээ элитээр ха-... Би оороо хори шахуу жэлдэ ...анаар хүдэлхэдөө, гар. хүлэйн-...рбэһэнэй шалашатар үбһэ, һо-...тэбэреэр зөөжэ үзөөб, үбдэгсоо ...шабар. шэбхэ оймоожо ябаад, ...е үбэл зунгүй улаан гарааpaa ...ншеб.

...ин мүнөө комплексымнай хүдэл-... эрхэ байдал, хүнүүдэй ажалдаа ..., үйлэдбэриин үрэ дүншье ур-...ааа тад ондоо болоо. Тобшоор хэ-..., ажаллахада ехэл урматай, һо-...тойшье болоо гэжэ һананаб. Уша-...юуб гэхэдэ, манай эндэ һү үй-...рилгэ дээрэ поточно-цеховой гу-... нэбтэрүүлэгдэжэ эхилһэнһээнь ...жэл тухай саг үнгэрбэ.

... үе соо ехэхэн хубилалта болоо. ...һаалишад, малшад, тугалшадай ...рданайхиһаа һураггүй ондоогоор ...эгдэнэ. Комплексдо бэеэ даалан ... бии болгогдоо. Нэгэдэхи цехтэ ...эн үнеэд байлгагдадаг. Эндэ 200 ...гунжадые 3 хүн зүбөөр эдеэлүүл-...аруулhалжа, түрэлгэдэнь бэлдэнэ. ...хи цехтэ түрэхэ дүтэлһэн, мүн ... үнеэд түрүүшын 10—12 хо-... байлгагдана. Тус цехэйхид үнеэ-...рүүлээд, уурагыень тугалнууд-...улгажа, нарай малые амяарлаг-...боксово түхэлэй байрада харууһал-...рбадахи цехтэ һая түрэһэн үнеэд ...һара соо зүбөөр эдеэлүүлэгдэжэ ...р һаагдадаг. Дүрбэдэхи цехтэ ...аһаар хоёр һараһаа дээшэ боло-...неэд шэргэтэрээ һаалгагдана.

...нэ гурим урдынхиһаа юугээрээ ...айб гэхэдэ, хүн бүхэн өөр өөрын ...ой ажалда мэргэжэнэ, харюу-...ь ехэ болоно, хүдэлмэриин куль-... дээшэлнэ. Жэшээлхэдэ, энээнһээ ... бидэ һаалишад даажа абаһан ... оороо түрүүлдэг, тугалнуудыень ... һаадаг, үрэжүүлдэг байгаа ха ...ин. Тиимэһээ зарим үнеэдэй һаал-... байхада, нүгөөдэнь шэргэнхэй, ...ахинь һая тугаллаад байха. Али-... яажа эдеэлүүлхээ хүсэд мэдэ-...ш. Харин мүнөө цех бүхэндэ үнеэд ...ическэ нарин заабариин ёһоор ...алагдана, тусхай өөр өөрын ра-...р эдеэлүүлэгдэнэ бшуу.

...эдээ цехүүд хоорондоо нягта ...той, бэе бэеынгээ ажалһаа сэхэ ...ана. Булта үнеэдһээ тугал олоор ...һү ехээр һааха гэһэн нэгэн хүсэл ...элтэй хүдэлнэ гээшэбди.

...өөрөө комплексынгоо һү үйлэд-...ын гол цехтэ ажалланаб. Бидэ ...р һаагдажа, һү ехээр үгэдэг болоһон ...е тушаажа абаад, 200—215 үдэр соо шэргэтэрнь һаадагбди. Манай цехтэ 12 һаалишад 400 үнеэдые оньһон машинаар һаана гэхэ гү, али хүн бүхэндэ 33—35 үнеэд хүртэнэ. Харин энээнһээ урагша колхоздо һаалишан бүхэндэ оройдоол 20 үнеэд даалгагдадаг байгаа ха юм. Ингээд ерэхэдээ ажалай бүтээсэ һураггүй дээшэлһэн болоно.

Шэнэ гуримаар хүдэлжэ эхилһэнһээ хойшо манай һү һаалиин комплекс сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха һара, квартал бүхэнэй даабарине ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1827 килограмм һү һаажа, сагаан эдеэ гүрэндэ худалдаха түсэбөө 106 процент дүүргээ һэмди. Байгша оной түрүүшын хоёр һарада бүхыдөө 1954 центнер һүн һаагдаа гэхэ гү, али үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхиһөө 445 центнерээр ехэ сагаан эдеэн үйлэдбэрилэгдөө. Тэрэшэлэн үнгэрэгшэ февральда үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 149,1 килограмм һүн һаагдажа, нёдондоной энэ үеынхиһөө ехэ һүн абтаа, һарымнай түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдөө. Минии даадаг звенодо дүрбэн хүн 85 үнеэдые һаадаг юм. Жэлэй түрүүшын хоёр һарада түсэбэй ёһоор 290 центнер һү абаха даабаритай һаа, тэрэнээ 340 гаран центнертэ хүргөөбди. Би өөрынгөө даажа абаһан 35 үнеэдэйнгөө тус бүриһөөнь январьда—233, февральда — 245 килограмм һү абаһан байнаб. Звеногой һаалишад А. С. Тарабукина, С. Е. Соболева гэгшэд түсэбтэ даабаринуудаа һара бүри амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Бидэ колхозой үншэй һаалишадай нэгэн Н. А. Хасановагай хүтэлбэрилдэг звенотой мүрысэдэгбди. Тэдэмнай баһал өөһэдынгөө социалис уялгые һайнаар дүүргэжэ ябанхай.

Манайда гансашье ажалай эмхидхэлэй поточно-цеховой гурим нэбтэрүүлэгдээ бэшэ, мүн хүдэлмэриингөө үрэ дүнгүүдэй, шанарай түлөө коллективээрээ харюусаха, хүн бүхэнэй үйлэдбэрилһэн продукциинь зэргээр түлөөһэ үгэхэ бригадна подрядай гуримаар хүдэлнэбди. Бидэ колхозтойгоо подрядна ажалай договор баталнабди. Тэрээн соогоо даалгагдаһан малһаа тэды шэнээн продукци, түл абахабди, тэрэмнай тэды шэнээн гаргашатай, тиимэ шанартай байха, тэды шэнээн алмалта, арьбалалта хэхэбди гэжэ договор соогоо бэшэнэбди. Нүгөө талаһаа колхоз малыемнай үбһэ тэжээлээр, бүхы хэрэгтэй юумээр хангаха, хүнүүдэй ажалай түлөөһэ тусхай расценкээр түлэхэ, урмашуулха тухайгаа уялга абадаг.

Хүнүүдэй ажалые зүбөөр хинан хараха, оруулһан хубитыень һайнаар тодорхойлходо, таарамжатай байхынь тула цех бүхэндэ звенонууд эмхидхэгдэнхэй. Звено бүхэн бригадынгаа соведтэ хэһэн ажал тухайгаа тоосодог, хэн нэгэнэй гурим журам эбдээ һаань, соведэй үзэмжэдэ табидаг юм.

Үхэрнүүдтэ үбһэ тэжээлэй хайшан гэжэ үгтэдэг тухай хэдэн үгэ хэлэхээр. Манай цехтэ үнеэдһээ шадаал һаа һү ехээр абахын тула шэмэтэ тэжээл горитой үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, үнеэн бүхэндэ үдэрэй 4 килограмм үбһэн, 3 килограмм һолоомон (хуу хэршэгдээд), 20 килограмм силос, 10 килограмм сенаж, 10 килограмм шэнгэн бурдууг, 1 килограмм талхан эдюулэгдэнэ. Энэмнай бүхыдөө 9,6 тэжээлэй единицэ болодог. Үнеэн бүхэнэй үгэһэн һү шэмынь зэргээр тэжээл эдюулхын тула нэгэ рядта эгээл һүтэй үнеэд, нүгөөдэнь—дундуур һүтэй, гурбадахидань — һү багатай үнеэд уягдадаг. Тиимэһээ механизатор оньһон машинаар үбһэ тэжээлые хубаарилхадаа, ряд бүхэнэй үнеэдэй рационие хаража, хаанань ехые, хаанань багашагые үгэхэб гэжэ зүбөөр тодорхойлдог.

Комплексдо һү тушаажа абаха, хүнэг амһарта угааха, хубсаһаяа һэлгэхэ таһалганууд соо гуримтай нарин, ариг сэбэр байлгагдадаг болоо. Һайханаар шэмэглэгдэһэн улаан булан соогоо сүлөөтэйдөө сугларжа, телевизор харадаг, радио шагнадаг, шэнэ газетэ, журнал уншадагбди. Эндэмнай зохидхон буфет, столово, душ гэхэ мэтэ бии. Цех бүхэнэй үүдэндэ ажалай тогтомол гурим, тэжээлэй рацион, түлөөһэнэй расценкэ гэхэ мэтэ хуу тусхай самбар дээрэ бэшээтэй байдаг.

Юрэдөө, эндэмнай урданай шэбхын үнэрөөр анхилһан муухан фермэ бэшэ, ёһотойл ямар нэгэ фабрика, заводой түхэлтэй болоо гэжэ һанагшаб. Иимэ газарта, иимэ гуримаар ажаллахада урматайл даа.

П. АФАНАСЬЕВА,
Загарайн районой «Гигант» колхозой һаалишан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. К. Афанасьева. М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

...РААДАЙ ДЕПУТАТНУУДАЙ ҺУНГАЛТЫЕ УГТУУЛАН

...УНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

...р-Шэбэр тосхоной ... байшан соо колхоз ...овхозуудһаа, промыш-... предприятинуудһаа ... түлөөлэгшэд Мухар-...һунгуулиин 126-дахи ...оо Буряадай АССР-эй ...но Соведэй депутадта ...даар дэбжүүлэгдэһэн ...унизм» колхозой ту-... Мартемьян Алек-...ич Спиридоновтой ...ба.

...гшадай суглаае КПСС ...ар-Шэбэрэй райкомой ...арь Н. Т. Хабалов нээ-...

...адай АССР-эй Вер-... Соведэй депутадта ...адай этигэмжэтэ нюур ...оммунизм» колхозой ахамад агроном Станислав Дмитриевич Уинч үгэ абажа, М. А. Спиридоновой намтар, ажал ябуулга тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Тиихэдээ Мухар-Шэбэрэй һунгуулиин 126-дахи округой ажалшадай дэбжүүлһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат М. А. Спиридоновой түлөө эдэбхитэйгээр дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Удаань «Коммунизм» колхозой МТМ-е даагша Н. М. Сухлов, «Бурятмежколхоз» нэгэдэлэй ПМК-гай хүдэлмэришэн Н. А. Гусляков, районой түбэй больницын партийна организациин секретарь В. Б. Жамсаранов, хүдөө ажахын управлениин ахамад зоотехник К. А. Торгашин, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин багша Н. Н. Червинская гэгшэд үгэ хэлэжэ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат М. А. Спиридоновой түлөө һунгалтын үдэр дуугаа үгэхөөр бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат М. А. Спиридонов һунгагшадтаа баяр баясхалан хүргөөд, эрхим ажалаараа, ажал ябуулгаараа һунгагшадай этигэл найдабарине харюулхаб гэжэ хэлээ.

М. ЦЫРЕНОВ.

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ угтуулан

«АГУУЕХЭ ҮҮСХЭЛ» ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ оронойнгоо социально-экономическа хүгжэлтын топ шухала хараануудые тодорхойлжо, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленум хэдэн миллион совет ажалшадай ажалай ба политическэ эдэбхи үүсхэлые бадаргаһан байна. Партиин Центральна Комитедэй эдэ шиидхэбэринүүдые совет арад зон нэгэн дуугаар, халуунаар дэмжэнэ.

Москвагай түрүү предприятинуудай патриотическа үндэр үүсхэлые дэмжэн, Улаан-Үдэ городой олонхи коллективүүд 1983 оной апрелиин 16-да В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулан, коммунис субботник үнгэргэхэ гэһэн үүсхэл гаргаба.

Ажалай Улаан Тугай ордено авиационно заводой, Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна-депогой, «Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын, Зүүн Сибириин технологическа институдай коллективүүдэй энэ үдэрые үндэр бүтээсэтэ ажалаар тэмдэглэн, алмагдаһан электрын элшэ хүсэн болон материалнуудһаа эрхим шанартай продукци бүтээхэ гэһэн үүсхэлые КПСС-эй горкомой бюро болон арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдком дэмжэбэ. Тингэжэ субботник үнгэргэхэ городской штаб эмхидхэгдээ. Мүн тиимэ штабууд районуудта, предприятинууд, эмхи зургаанууд болон һургуулинуудта эмхидхэгдэнэ. Субботнигой үдэр үйлэдбэриин бүхы участогуудай, хамһабариин албанай ба транспортын хүдэлмэринэ наринаар эмхидхэхэ хэмжээнүүд хараалагдана.

Улаан-Үдын авиационно заводой цехүүд соо Улаан субботодо зорюулагдаһан митингнүүд боложо, заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд москвагайхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ. Тиин тэдэнэр субботнигой үдэр хубсаһа угаадаг «Белка-4» гэжэ 350 машина, 10 комплект мебель болон соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын эд бараа мянган түхэригтэ гаргаха уялга абаба. Эндэ олдоһон салии хүлһэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада зорюулагдаха юм.

Үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд коммунис субботнигой үдэр арадай үргэн хэрэглэмжын 450 зүйлэй эд бараа гаргахаар уялга абаба. Тэрэ тоодо «Агидель» гэжэ 280 электробритвэ бүтээгдэхэ юм. Нэгэдэлэй мянга гаран хүдэлмэришэд ймагтал алмагдаһан түхэй эд болон материал дээрэ хүдэлхэ. Табан жэлэй жасада хэдэн мянган түхэриг мүнгэн зөөри оруулагдаха байна.

Буряадай мебельно-модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойе ажалай үндэр амжалтануудаар тэмдэглэхэ байһанаа мэдүүлбэ. Субботнигой үдэр эндэ 45 мянган түхэригэй промышленна продукци, тэрэ тоодо 10 мянган түхэригэй мебель бүтээгдэхээр хараалагдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада комбинадай хүдэлмэришэд 3,5 мянгын түхэриг мүнгэ оруулха юм.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив субботнигой үдэр табан электровоз, хоёр тепловоз ба нэгэ электропоезд заһабарилан гаргахаар шиидэбэ. Мүн Улаан субботын үдэртэ зорюулан, 420 поезд —тэрэнэй 85-ниинь «Шанарай рейс» гэһэн тэмдэгтэйгээр, 42-ынь хүндэ ашаата —жолоодогдохо юм. Эндэхи 159 локомотивна бригаданууд алмагдаһан электрын элшэ хүсэ болон түлишэ хэрэглэн хүдэлхэ байна. Табан жэлэй жасада 7 мянган түхэриг зорюулагдаха. Бүри мүнөө депогой 32 хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо коммунистнууд Н. Н. Луптовский, А. А. Аносов, А. И. Самсонов болон бусад арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада өөһэдынгөө хубитые оруулнхай.

«Улан-Удэтрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын барилгашад В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулан, үндэр уялгануудые абаа. Улаан субботын үдэр тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр гэр байра болон соелой-ажаһуудалай барилгын объектнүүд дээрэ 9,5 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри бүтээхэ байна. Тингэжэ барилгашад 2,3 мянган түхэриг мүнгэн зөөри арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада зорюулха юм. Мүн «Жилгражданстрой» трестын барилгын организацинуудта, гэр барилгын комбинадта, субботнигто бэлэдхэлэй хүдэмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Тингэжэ Октябрьска районой 41-дэхи, 42-дохи, 46-дахи, 47-дохи кварталнуудай гэр байрануудай, Борсоевой нэрэмжэтэ үйлсэдэхи худалдаа наймаанай эмхи зургаанай, гостиницын, городые уһаар хангалгын, уһа сэбэрлэлгын түхеэрэлгын 2-дохи ээлжээнэй барилганууд дээрэ хүдэлмэри эршэдхэгдэнхэй. Субботнигой үдэр барилгын талмай дээрэ барилгашадтай хамта городой дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдэй 5 мянгаад студентнүүд хүдэлхэ байна.

Городой үйлсэ талмайнуудые сэбэрлэхэ, болбосон түхэлтэй болгохо талаар коммунальна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд субботнигой үдэр хүдэлхэ юм. Городой гэр байрын управлениин болон ажаһуугшадай оролдолгоор гэрнүүдэй подвалнууд болон газаа талмайнууд сэбэрлэгдэхэ.

Субботник үнгэргэхэ городской штаб транспорт болон тусхай машинануудые хубаарилжа, микрорайонууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудта үгэхэ байна. Мүнөө городой районууд, предприятинууд барилгын талмайнууд болон бусадшье объектнүүд коммунис субботнигто зорюулагдаһан плакадуудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэнэ.

Субботник үнгэргэхэ городской штабай мүнөөнэй тодорхойлолгоор энэ ажалай һайндэртэ 192 мянган хүн хабаадаха, городые болбосон түхэлтэй болгохо талаар 120 мянган хүн хүдэлхэ байна. Бүхыдөө 2 миллион 180 мянган түхэригэй промышленна продукци гаргажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада 284 мянган түхэриг мүнгэн зөөри оруулхаар хараалагдана.

В. ТИМАШОВ,
коммунис субботник үнгэргэхэ городской штабай начальник.

НЭГЭ ХҮНДЭЛ АДЛЯАР

Эдэ үдэрнүүдтэ Эхэ орон соогуурнай В. И. Ленинэй түрэһэн үдэртэ зорюулагдаһан коммунис субботник үнгэргэхэ асуудалаар митингнүүд хаа хаанагүй боложо байнхай. Иимэ митинг Улаан-Үдэдэ баригдажа байгаа шэнэ аэровокзалай барилгашад үнгэргэбэ.

— Байгша оной апрелиин 16-най үдэр «Улаан суббото» үнгэргэхэ тухай Улаан-Үдэ хотын барилгашадта танай хандаһан хандалга бэшэгтэ зорюулагдаһан митинг нээхыемни зүбшөөгыт! — гээд барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын партийна организациин секретарь А. И. Лесковой хэлэхэдэ, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Удаань тус поездын комсомолой организациин секретарь Александр Базаев хандалга бэшэгтэй бүхы коллективээ танилсуулба.

Хандалга соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын барилгашад «Улаан субботын» үдэр нэгэ хүндэл адляар булта даа ажалдаа гаража, ажалай үндэр бүтээсэ түйлаха байна». Коммунис субботнигой үдэр барилгашад бүхыдөө 9500 түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхээр хараалаанхай. Нэгэ үдэрэй туршада хүдэлжэ олоһон 2300 түхэриг мүнгэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулагдаха юм.

— Бидэнэр субботнигой үдэр оролдосотойгоор ажаллахадаа өөһэдынгөөл саашанхи хүдэлмэри түргэдхэхэ, хурдадхаха болоно ха юмбибди. Юуб гэхэдэ, республикынгаа 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, энэ барилгаяа болзорһоонь урид дүүргэхэ гэлсээ һэмди. Тиимэһээ энэ һайндэртоо булта даа ерэжэ, ажалай үльгэр жэшээ харуулая! — гэжэ штукатур-малярнуудай комсомол-залуушуулай бригадые толгойлдог В. А. Бурлаковагай хэлэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Хабсаралгын хүдэлмэри дүүргэдэг барилгашад энэ үдэр мүн лэ эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ гараха байһанаа мэдүүлээ. Юрэдөө, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярай һайндэртэ холо ойроһоо ерэһэн айлшаднай энэл аэровокзалда буужа, хүндэмүүшэ ёһоор угтагдаха гэжэ найданабди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: митингын үедэ.
М. СУТУРИНАЙ фото.

ҮНДЭР БАЯН УРГАСЫН ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ

НАЛЬЧИК. Кабардино-Балкарай үрэһэ гаргалгын предприятинууд гибриднэ кукурузын үрэһэ РСФСР-эй болон Дунда Азиин республиканuудай агропромышленна нэгэдэлнүүдтэ эльгээхые бэлдэжэ байна. Хэдэн арбаад областьнуудта 60 мянга гаран тонно үрэһэ хүрэнгэ эльгээгдээ. Тэрэнэй ехэнхи хубинь түргөөр эдеэшэдэг сорт юм.

Хабарай тарилгын эхилтэр оронoймнай ажахынууд 110 мянган тонно эрхим шанартай үрэһэ энэ автономито республикаһаа абаха байна.

ЖИТОМИР. Областиин районуудай Сельхозтехникын заһабарилгын мастерскойнуудай, худалдалгын баазануудай дэргэдэ хүдөө ажахын машинануудые хабсарха, заһабарилха, тааруулан табиха пунктнууд, цехүүд байгуулагдаа.

Электродвигательнүүдые туршаха түхеэрэлгэнүүд, оньһон аргаар тоһодохо агрегадууд иимэ пунктнуудта даалгагданхай. Уралан нарижуулагшад бэлэн болгогдоһон машинануудые ажахынуудта абаашаха тусхай платформонуудые зохёон бүтээгээ. Жэлэй эхинһээ хойшо хабсаргагдаһан, заһабарилагдаһан мянгаад сеялкэ, культиватор, хартаабха һуулгаха түхеэрэлгэ колхоз, совхозуудта эльгээгдэһэн байна.

БРЯНСК. Областиин олон районуудта саһан ехээр ороо һэн. Тиимэһээ механизаторнууд полинууд дээрэхи саһаяа һалхинда хиидхүүлжэрхихэгүйн тула ехэ оролдолго гаргаба. Мүнөө областиин таряашад болон механизаторнууд хабарай тарилгада түгэс бэлдэжэ байна. 8 миллион тонно шахуу нютагай утэгжүүлгэнүүд таряалан дээрэ гаргагдаа. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ һураггүй ехэ юм. Жэшээнь, Новозыбковскэ райондо гектар бүхэндэ 11 тонно нютагай утэгжүүлгэ гаргагдаба.

ТЕТРИ-ЦКАРО. (Грузиин ССР). Алгетскэ сөөрэм Грузиин Зүүн-Урда хубидахи гандадаг 40 мянган гектар газар уһалха байна. Алгети голой уһан Тетрицкаройско болон Марнеульска районуудай ажахынуудые ундалуулха юм. Энэ шухала барилгын хоёрдохи ээлжээнэй ашаглалгада оруулагдахада, сөөрэмэй хэмжээн 3 дахин үргэдэжэ, 70 миллион шахуу кубометр болохо.

БЕЛГОРОД. Хүдөө ажахыда хими нэбтэрүүлхэ станциин хүдэлмэрилэгшэд полинуудай агрохимическэ паспортнуудые, картосхемэнүүдые областиин колхоз, совхозуудта дамжуулба. Хэды шэнээн минеральна утэгжүүлгэнүүдые гаргаха, хужартай газарай хүрьһэ һайжаруулха тухай бодото дурадхалнууд оруулагдана.

ТРАКАЙ (Литвагай ССР). Энэ жэлдэ Литвагай хартаабхын полиин горитой хубидань түргөөр эдеэшэдэг сортын үрэһөөр тарилга хэгдэхэ байна. Нёдондо жэл үрэһэ тарижа ургуулдаг ажахынуудта иимэ сортын үрэһэнэй таригдаһан газарһаа гектарай дунда зэргээр 400 центнер түмһэн хурягдаа һэн. Белоруссиин ургамалнуудые хамгаалха эрдэмшэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэдтэй Литвагай эрдэмтэд хамта ажаллажа, энэ шэнэ сорт бии болгоһон байгаа.

(ТАСС).

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ХАРЮУСАЛГАТАЙ ХАҺА ОРОО

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлэй түрүүшын хоёр һара түгэсэбэ. Республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо малшад, КПСС-эй ЦК-гай майн болон ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсоод, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэб болон социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхэ, түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгээр угтаха гэжэ үсэд шангаар хүдэлжэ байна.

Энэ жэлэй малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхын тула ажахынуудай олохон малшад шэн зоригтойгоор, эдэбхи ехэтэйгээр оролдон ажаллана. Эдэ бүгэдын ашаар һаалишад, үхэршэд, гахайшад, хонишод, шубуушад мяха, һү, үндэгэ гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые амжалтатай бэелүүлхын хойноһоо эрмэлзэнэ.

Байгша оной үнгэрһэн хоёр һара соо республикын колхоз, совхозууд гүрэндэ **5231 тонно мяха худалдажа** нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые 44 процент болгоо. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, 1566 тонноор бага мяхан бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаа. Эндэ гансал **Хойто-Байгалай** район гүрэндэ мяха худалдаха кварталайнгаа түсэбые 110 процент дүүргээ гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 5 процентээр дээшэлүүлээ.

Хэжэнгын, Захааминай, Прибайкалиин районуудай ажахынуудай мяха тушааха даабаряа 67—63 процентдэ хүргөөд байхадань, Сэлэнгын, Кабанскын, Баунтын районууд түсэбөө оройдоол 22—29 процент болгоо. Иимэ байдал юун дээрэһээ тохёолдооб гэхэдэ, нэн түрүүн эдэ районууд жэжэ, шэгнүүр багатай, туранхай мал мяханай комбинадта тушаана. Тусхайлбал, Баунтын, Яруунын, Захааминай, Ахын районуудай ажахынуудай мяханда тушааһан үхэрнүүдынь тус тустаа оройдоол 258—299 килограмм татаа гэхэ гү, али республикын дунда зэргын хэмжээнһээ һураггүй доогуур болоно бшуу.

Энэ жэлэй мартын 1-нэй мэдээгээр колхоз, совхозууд гүрэндэ **һү худалдаха** нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб 56 процентдэ хүргөө. Бүхыдөө 27 мянган тонно һү тоһоной заводто тушааха аал. харин тэрэнээ 17,7 мянган тонно болгоо. Республикын 19 районой гансал Хойто-Байгалай район гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха түсэбөө амжалтатай бэелүүлээ. Тусхайлбал, энэ район бүхыдэнь 200 тонно һү худалдаха даабаритай байбал, тэрэнээ 212 тоннодо хүргөө. Тэрэшэлэн һаамхай үнеэдээ зүбөөр харууһалһанай, олон түл абаһанай, ажалдаа шэнэ онол арга хэрэглэһэнэй ашаар Баргажанай, Загарайн районуудай ажахынууд бэлэдхэлэй пунктда һү тушаалгаар яһала амжалтатай. Баргажанайхид энэ жэлэй түрүүшын гурбан һарын түсэб 81 процент болгоо гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо 76 процентээр дээшэлүүлээ.

Кабанскын, Хяагтын, Яруунын районуудай колхоз, совхозууд үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, һү һааляа доошолуулһан байна. Хэжэнгынхид, яруунынхид байгша оной түрбан һарада 930, 1940 тонно һү тоһоной заводто худалдаха түсэбтэй аад, мартын 1-нэй мэдээгээр тэрэнээ минил 451, 929 тоннодо хүргөө. Энэнь тус тустаа оройдоол 48 процент болоно.

Гүрэндэ **үндэгэ худалдаха** түрүүшын кварталай түсэб 70 процент дүүргэгдөө. Загарайн, Хориин районуудай шубуушад һараар урид даабаряа үлүүлэн бэелүүлээ гэхэ гү, али түсэбөө 159, 152 процент болгоо.

Республикын бүхы районууд үлэгшэ һарын туршада үхэр малайнгаа харууһалга, адуулга, эдеэлүүлгые эрид һайжаруулжа, гүрэндэ худалдаха түсэбые заатагүй бэелүүлхэ гэжэ найдагдана.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ХАМТЫН ХЭРЭГТЭ ХАБАТАЙГААР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлдэ манай «Ангарский» совхозой ажалшад, малшад муу бэшээр хүдэлжэ гараа гэжэ хэлэхээр. Энээниие хэдэн тоо, баримтануудаар харуулжа болоно.

Үнгэрһэн жэлдэ гүрэндэ һү худалдаха даабари 1150 центнерээр, мяхан 30 центнерээр үлүүлэгдэбэ. СССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдан, абтаһан үлэмжэ амжалтануудайнгаа дүнгөөр манай фермын коллектив КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Соведэй, облсовпрофой, ВЛКСМ-эй обкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа һэн. Тэрэшэлэн КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой дамжуулгын Улаан тугта һаяшаг хүртөө. Саашадаа эдэ бүхы ажалайнгаа түйлалтануудые улам арьбадхаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр социалис мүрысөөндэ бүри эршэдхэнэбди.

Бүхы совет арадтаяа хамта манай ажахын ажалшадые КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй, СССР-эй Верховно Соведэй арбадахи зарлалай долоодохи сессиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Партиин, гүрэнэй, ажалай, технологическа журамые шангадхаха, үнэн сэхээр хүдэлхэ эрмэлзэнэ. Үйлэдбэри дотор бии байгаа арга боломжонуудые шадамар бэрхээр хэрэглэхэ, үхэр малаа һайн шанартай үбһэ тэжээлээр хангаха асуудал совхозой малшадай, зоотехнигүүдэй, мэргэжэлтэдэй анхаралһаа дулдыдадаг ха юм даа.

Хэнэйшье мэдэхээр бидэ сэбдэг хүйтэн, холын Хойто-Байгалда ажаһуунабди, ажалһанабди. Энэ үхэр, адуу мори олоор барижа, гүрэндэ бүри ехээр һү, мяха, огородой эдээ худалдаха болоходо олон бэрхэшээлнүүд дайралдадаг. Манай эндэ үбэлынь ута, ехэ саһатай, хүйтэншье байдаг гээшэ. Зунай сагта үбһэ тэжээл ехээр нөөсэлжэ силос дараагүй һаа, үхэр малаа тобир тарганаар үбэлжүүлхэнь бэрхэтэй. Совхозой ажалшад зунай сагта үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Энэ талаар манда БАМ-ай барилгашад ехэ туһаламжа хүргэдэг. Барилгашадай хабаадалгатайгаар үнгэрһэн жэлдэ 4000 центнер үбһэ бэлэдхэһэн, 2300 центнер силос дараабди. Совхозой механизаторнуудай эдэбхи үүсхэлтэй хүдэлмэри гараа. Хура бороон орожо, механизаторнуудай хүдэлмэридэ нилээд һаад хэжэ. Тиибэ һаашье гектар бүриһөө 13 центнер ороойһон. 46 центнер харгаабха абаһан юм.

Хэрбээ сабшалан, таряалан дээрэ үтэжүүлгэ ехээр гаргажа, саг болзортонь үһалаад байбал, холын Хойто-Байгалдашье һайн ургаса хуряаха, адууһа малһаа олон мяха, гүрэндэ һү, мяха элбэгээр тушааха арга боломжо бии. Энээние түрүүшүүлэй жэшээ гэршэлэн харуулна. Малшан В. Н. Козулин зунай үедэ хашарагуудай тус бүриин шэнгүүрые суудэдэ 1100 граммаар дэшэлүүлдэг. Гүрэндэ тушаагдаһан үхэрэй тус тустаа 350—355 килограмм хүргэдэг. В. Н. Козулинай болон бусад малшадай оролдосо шадабари гарган хүдэлһэнэй ашаар лэ гүрэндэ мяха худалдаха даабари үлүүлэгдэбэ. Һаяшаг В. Н. Козулинда Хойто-Байгалай районой «Эрхим малшан» гэһэн нэрэ соло олгогдоо, үнэтэ бэлэг барюулагдаа һэн.

Һаалишадай үнгэрһэн жэлдэ мүн лэ шангаханаар хүдэлжэ, бараг һайн үрэ дүнгүүдэ туйлаа. Ажахыда үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагдадаг болобо. Жэшээлхэдэ, һаалишан В. Н. Белоусова үнеэн бүриһөө 2665 килограмм һү абажа, район дотороо түрүү һуури эзэлээ. Байгша оной январь, февраль һарада үнеэн бүриһөө 500 шахуу килограмм һү һаагаа. Даажа абаһан үхэр малаа һайнаар харуулжа байбал, үбэлэйшье үедэ һү абаха арга боломжо бии байһаниинь В. Н. Белоусова хэрэг дээрэнь харуулна. Манай залуу һаалишан О. Сорокина байгша ондо үнеэн бүриһөө 480 килограмм һү һааба. Һаалишадай дундахи мүрысөөн улам шангадана. Эдэнэр үнеэдээ һайн шанартай үбһэ тэжээлээр хангажа, ехэ һү абахын тула тэмсэнэ. Һаалишад В. Д. Раднаева, Т. А. Баженова болон бусад жэл соо үнеэн бүриһөө 2400 килограммһаа дээшэ һү һааха зорилготой.

Манай һаалишад «Северный» совхозойхидтой мүрысэдэг юм. Эдэнэр хоорондоо үе-үе болоод ябалсадаг болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхозуудай фермэнүүд шэнээр баригдажа, һаалишадай ажал яһала оньһожоруулагдана. Һаалишад хоорондоо ябалсахадаа, хэн ямар байдалда үхэр малаа яажа эдеэлүүлнэб, ямар шанартай тэжээл үгэнэб гэжэ ехэл анхаралтайгаар харадаг, дундаа хөөрэлдэдэг, дүршэл шадабаряа хубаалдадаг заншалтай. Тус совхоздо бэрхэ һаалишад, малшад яһала олон. Эдэнэр үбһэ тэжээлээршье, силосээршье дуталдадаггүй. Ехэ һү абаха арга боломжо тэдэндэ яһалал бии. Теэд «Северный» совхозойхид үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 1600 килограмм һү абаа. Зарим һаалишад 1400—1500 килограмм һү һааһан байха юм. Тиигэжэ манайхиһаа холо гээгдээ. Хэрбээ манай хоёр совхозуудай һаалишад дундаа холбоо барисаагаа улам бэхижүүлэн, эбтэй эетэйгээр, бэе бэедээ туһалалсан хүдэлөө һаа, үшөөл ехэ һү һааха, гүрэнэй даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа эрид ехэ болгохо бшуу.

— Хэрбээ малаа тобир тарган байлгажа, садатарнь эдеэлүүлбэл, бидэ жэлдээ үнеэн бүриһөө 3000 килограмм һү абаха аргатайбди. — гэжэ манай түрүү һаалишан В. И. Самойлова мэдүүлнэ.

Ехэ һү, мяха абахын тула һайн шанартай тэжээл ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй. Сабшалан таряалангай газарые үргэдхэхэ, ургасыень дээшэлүүлхэ шухала. Энэ талаар һүүлэй жэлнүүдтэ горитой хүдэлмэри хэгдээ, хэгдэнэшье. Бидэ жэл бүри 100—130 гектар таряалан, сабшалангай шэнэ газарые ашагланабди. Олон жэлэй ногоо ургуулдаг болонхойбди. Үнгэрһэн жэлдэ 150 гектар газарта һэбхүүл сабшагдажа, тэгшэлэгдэн хахалагдаа. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын хүдэлмэришэдэй туһаламжаар 2500 тонно торф, 2 мянган центнер наг шэбхэ сабшалан, таряалан дээрэ гаргагдаа. Энэ бүхы хэмжээ ябуулганууд үндэр ургаса абаха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлнэ.

Механизаторнуудай үнэн сэхээр, һэшхэлтэйгээр хүдэлһэн дээрэһээ бүхы амжалтанууд түйлагдана гэхээр. Эрхим механизаторнууд А. С. Баженов, Н. А. Грачев болон бусад үндэр ургаса абаха хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажал байдаг. Һаяшаг энэ хоёр мэргэжэлтэдтэ районой «Эрхим механизатор» гэһэн нэрэ соло олгогдоо.

Хүдөөгэй ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха хэрэгтэ манай парти, правительство саг үргэлжэ ехэ анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ байрын гэрнүүд олоор баригдана. Манай шэнэ фермэ һаяшаг ашаглалгада тушаагдаа. Үбһэ тэжээл бүйлүүлхэ оньһожоруулагдамал цех хүдэлжэ эхилбэ. Январь, февраль һарада бидэ 360 центнер һү гүрэндэ худалдаха аад, үнэн дээрэ 470 центнер һү худалдаабди. Байгша оной нэгэдэхи кварталда 550 центнер һү һааха даабаритайбди. Һаалишаднай энэ даабаряа болзорһоонь урид дүүргэхээр эрид шиидэнхэй.

Совхозой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй даабарине амжалтатайгаар түгэсхөө. Һү, мяха, огородой эдеэ гүрэндэ улам ехээр тушаагдадаг болобо. Мүнөө хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд бүлта малаа һайнаар ондо оруулха, мал ажалай продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха гэжэ оролдоно. Ажахын дирекци, партком, рабочком болон комсомолой комитет ажалай түрүүшүүлые дэмжэхэ, туһалхынгаа хажуугаар, тиимэ дунда зэргээр хүдэлжэ байһан малшадай, һаалишадай, механизаторнуудай ажалые улам эдэбхижүүлхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ гэжэ эрмэлзэнэ.

Урдахи түсэб, уялганууднай ехэ. Хэрбээ 1980 ондо жэлдээ үнеэн бүриһөө 1500 килограмм һү абаһан байбал, 1983 ондо тэрэниие 2600 килограммда хүргэхэ зорилготойбди. Малшад, механизаторнууд БАМ-ай барилгашадай туһаламжатайгаар үхэр малайнгаа тоо толгойе бүри олошоруулжа, бүри ехэ мяха, һү гүрэндөө тушааха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр ажаллана.

М. БАНЗАРОВ,
«Ангарский» совхозой һү һаалиин фермые даагша.

Хойто-Байгалай район.

ШУХАЛА АСУУДАЛ ЗҮБШЭГДЭБЭ

Һаяхан КПСС-эй Түнхэнэй райкомой лекционно зал соо районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан болобо. Энэ суглаан дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр ажалай журам һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Түс асуудалаар партиин райкомой секретарь Э. З. Васильева элидхэл хэһэн байна.

Элидхэл ба тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан хүн бүхэн һула журамтай колхоз болон совхозуудта, предприяти болон эмхи зургаануудта, юрэнхыдөө, ажалай коллектив бүхэндэ түсэб болон уялгануудай дүүргэлтэ хангагданагүй, үйлэдбэридэ горитой хохидол ушаруулагдаа... мэтэйшүүл уш... рюусалгада ...нагүй гэжэ тэм...

Эдэбхитэдэй ... дутагдалнуудые ...лаар зохихо ... абаа.

ЗАЛУУ БАРИЛГАШАН

Харахан шарайтай, хаб хара үһэтэй, бодолгото болоһон нюдэтэй энэ хүбүүн «Нижнеангарсктрансстрой» трестын барилга-хабсаралгын 581-дэхи поездын бригада анха түрүүшынхеэ ошоһон үдэрһөөмни эхилэн, анхаралыемни ехээр татаа бэлэн. Тиихэдэ тэрэ бригадын улаан булан соо «Петр Первый» гэжэ ном уншажа һуугаа һэн. Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Вячеслав Бритиковэй бригада тэрэ үдэр амаржа байгаа. Тэдэнэй шуран солбонуудынь теннис наадана, заримаанииинь домино хаялсан шуугянал. Харин Валерий Мустафаев номоо уншаһаар лэ һуугаа һэн.

Тиихэдэл би Валерий Мустафаевай ажабайдал тухай мэдэжэ абаа һэм. Валерий БАМ-да зургаадахи жэлээ ажаллана. 1966 ондо тэрэнэй түрэлхид Азербайджанай ССР-һээ Бабушкин хото зөөжэ ерээ бэлэй. Эхэ эсэгэ хоёрынь барилгашад юм. Валерий хүбүүниинь мүн лэ түрэлхидэйнгөө мүрөөр ошожо, БАМ барилсана.

Валерий коммунист хүн. Бригадынгаа гэшүүн Мустафаев тухай бригадир Вячеслав Бритиков омогорхолтойгоор иигэжэ хөөрэнэ:

— Валерий хадаа эбтэй эетэй бүлын гэшүүн, үнэн сэхэ нүхэр. Тэрэ ажаллаа дуратайгаар, үнэн зүрхэнһөө хандадаг. Мүн бэрхэ спортсмен. Санаар һолжорходоо бэрхэ...

Энэ багахан хөөрөөн сооһоо Валериин ямар хүн байһые мэдэжэ абахаар һэн.

1982 оной һүүлшын кварталай дүнгөөр Валерий Мустафаев эрхимүүдэй тоодо оролсоо бэлэй. «Байгал» журналай зүгһөө тэрээндэ дурасхаалта бэлэг — радиоприёмник барюулагдаа. Вячеслав Бритиковэй бригадада хоёрдохёо ерэхэдээ үшөө нэгэ иимэ юумэн тушаа мэдэжэ абааб. «Петр Первый» ямар бэ? — гэһэн асуудалдаа Валериһээ: «Уншажа байнаб», — гэһэн харюу дуулаа һэм. В. Мустафаевай эхилһэн хэрэгээ һаралгүйгөөр, харюусалга ехэтэйгээр эсэстэнь хүргэдэг зантай байһыень тэрэнэй өөрынь бүхы хүдэлсэ, хараса, үгэнүүдынь гэршэлжэ байгаа бэлэй.

Е. БАЛЬБУРОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Мустафаев.
М. МАРТИНСОНОЙ фото.

АХА ДҮҮГЭЙ БҮЛЭ...

ҮНДЭҺЭН АРАДУ... ХҮДЭЛМЭРИШЭН А... УРГАН ХҮГЖЭ...

Манай ороной хүдэлмэришэн анги 80 ... бүридэнэ. Энэмнай хүдэлжэ байдаг хүнүүдэй... хубинь мүн. Мүнөө 60 жэлэй саада тээхидэ... дахин олошороо. Ехэ, олон үндэһэ яһатан... хүгжэлтын дунда зэргын тоогой саана юун...

Урдандаа гол түлэб хүдөө ажахытай бай... най бүри горитой ехээр урган хүгжөө: жэш... Азиин республиканууд 22—57 дахин, Ка... дахин. Урданһаа хойшо хүгжэнги индус... РСФСР-тэ оройдоол 14 дахин ургаба.

Һүүлэй 60 жэл соо РСФСР-эй промышлен... гаа жэлэй хэмжээ 500 дахин ехэ болгоо ... ССР — 900 дахин, Казахай ССР — 940 дахи... байна.

Хурдан түргэн хүгжэлтөөрөө адли бэшэ ... госотой юм бэзэ. Үргэн ехэ ороноймнай ар... даа адляар хүгжэхэ аргагүй байһан дээрэһээ ... тэнь богони болзор соо адлирхуу болгогдо... нуудаймнай өөр өөрын онсо эрхэ байдал... һаань, тэндэхи сагай уларилһаа болон арга ... лээд дулдыданги байбашье, зарим нэгэ район... дохи илгаае жэгдэрүүлхэ ябуулганууд бүхы... ной түрүүшын хараа шугам болодог юм. Э... раалагдаһан хүсэлэл оролдолгонуудай дүн... на. «Феодально-патриархальна ба үнгэрхэдэ... танда хамаатай, национальна гээгдэнги зах... болгогдоо.. Республикануудаймнай социаль... нараараа ондоо болоо; тэдээн бүхэндэ мүн... мэришэн анги ургаа, таряашад шэнэ, колхоз ... гыгаар дабшана, өөһэдын интеллигенци бии... рэнэй болон ниитын байдалай бүхы талаар... кадрнууд хүмүүжүүлэгдэнхэй», — гэжэ КПСС ... неральна секретарь Ю. В. Андропов «СССР... һэн элидхэл соогоо мэдүүлээ һэн.

Үнэхөөрөөшье, ороноо индустрижүүлгэ, та... ажалтай болголго, соёлой хубисхал болон ... билалтануудые хэһэнэй ашаар зуу гаран ... ажаһуудаг Совет гүрэнэй түхэл шэнжэ таниг... роо хубилаа. Республика бүхэн үндэһэн ма... өөһэдыгөө хангадаг боложо шадаа: бүгэд... сал бэелүүлэгдээ.

Хүдэлмэришэн анги тухай хэлэбэл, союзна... хэндэ ажаллаха аргатай зоной багахан хуби... мүнөө ехэнхи хубинь болонхой. Общество... бүлэгһөө тэдэниие үргэнөөр, һайнаар бэлд... мэтэ шухала хэрэг мүн. Наядахи онуудта ССР... ческа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэл... хойлһон КПСС-эй XXVI съезд дээрэ энээн ... рэлдөөн болоһон байна.

Энэ асуудал мүнөө бүришье шухала. Ор... дэлмэришэдэй урган хүгжэлтэ доошолжо б... онуудта тэрэнэй ургалта 18 процент байгаа ... онуудта оройдоол 4 процент болохоор хүлэ... тэ эршэмтэйгээр ашаглагдажа байгаа, хүн зон... зарта тэдэнэй дутагдал нилээд хурсаар үзэгд... хүн зоной халаан дууһаха бэшэ ха юм.

Манайда ажалшадаар үлүүсэ гаранги рай... түрүүн Дунда Ази иимэ байдалтай. Тэдэнэй ... даар городой зонойнь хуби (34—48 процент)... орходоо (71 процент) холо доошоо байна. ... Дунда Азиин болон бүхы ороноймнай хүдэл... да нэмэжэ орожо шадаха байна.

Наядахи онуудта бүхэсоюзна ажалай нөөс... процентыень Дунда Азиин республиканууд ... дэнэй хүн зон, нэн түрүүн хүдөөгэйхидые ... ондоо һалбарида, мэргэжэлтэй кадрнуудаар ... газарта эльгээхэ гэжэ оролдоно. Энэ ябуулга... ба моральна талаарнь али болохоор урма... шуулай социальна болон мэргэжэл олохо ... һургуулияр дамжуулан нүлөөлхэ, шухаг ... хыень үргэдхэхэ, город ошоходонь, элдэб ... жа үзүүлэгдэхэ ёһотой.

Дунда Азиин республикануудта мэргэжэл... шэдые бэлэдхэлгэ үргэдхэгдэжэ һайжаруула... тиигэбэшье орон доторхи «модно», хоморой ... слохо гэһэн залуушуулай оролдолго ходо... нэгүй. Тиимэ һэн тула мүнөө Дунда Азиин ... дай залуу хүбүүд, басагадые стипендеэр, ... байраар, эдеэ хоолоор, хубсаһа хунараар ... хаяа ерэхыень урина. Россин ба Украинын ... дэтэйгөөр хүлеэн абтаһан Таджигай хүдөө ... шэд шэнэ байдалдаа түргэнөөр дадажа байна... рагшадай олонхинь һөөргөө гэртээ бусадаг, ... бирь болон Дунда Азиһаа ондоо районууд... ошодог. Заншалта болоһон республикануу... харилсаа холбоон, зэргэ ябуулагдажа байгаа ... лон шиидхэлгэ улам баяжуулан ба тэрэнэ... ональна хүдэлмэришэн анги тоогооршье ... шье ургажа байһаар. Түүхын жэшээһээ: ... һуурин ба ерүүл зон сугтаа Турксибай ... һэн, 50-яад онуудта Казахстанда шэнэ газар... аад онуудта газарай хүдэлһэнэй һүүлээр Узб... лэл Ташкент хото бодхоогоо. Мүнөө үедэ ... нуудай эльгээһэн хүн зон Байгал-Амарай ... на, Сибириин түлишэ болон түүхэй эдэй нөө... ашаглана, бусад ондоошье программа бэе... дана.

«Республикануудаймнай ашаг туһа улам ... лэгдэнэ— гэжэ Ю. В. Андропов тусгаар тэм... скэ Союзай үндэһэ яһатанай зохёон байгу... гые нэгэ шэглэлээр ябуулжа байһан хани ... нэгэндээ туһаламжань улам ашатай туһатай ... саа холбооной ойртолсолгын энэ шухала ... ществын түрүү хүсэн болохо хүдэлмэришэн ... хубитаяа оруулна.

АПН-эй ...

АМЖАЛТЫН НҮХЭСЭЛ

РАДВИЛИШКИС (Литвагай ССР). Түрүү мэргэжэлтэд, механизаторнууд инженернүүдэй нүүдэл отряд экономическа талаараа һула районуудта һая ошобо. Хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэхэдэнь байра дээрэнь тэдэнэр туһалха юм. Тус хэмжээ ябуулга халаа партиин Радвилишкэ райкомой бюрогой болон районой агропромышленна нэгэдэлэй Соведэй хамтын заседани дээрэ түрүү ба гээгдэнги ажахынуудай баталан абаһан шефскэ хүдэлмэри тухай хэлсээнэй нэгэ хубинь болоно. Баталан абтаһан комплексно программа дотор хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгээр табан жэлэй түсэбые бүхы колхоз, совхозууд дүүргэхэ ёһотой гээд хараалагдана.

Партиин райкомой хүдөө ажахын таһагай болон РАПО-гой соведэй район доторхи хэрэг байдалые гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ үзүүлһэнэй һүүлээр шефскэ хүдэлмэри тухай хэлсээн баталагдаа юм. Зарим колхоз, совхозуудта үйлэдбэриие хүтэлбэрилгые һайжаруулха, материально-техническэ баазые бэхижүүлхэ, партийна эхин организацинуудай нүлөөе шангадхаха шухала гээд тэдэнэр зааһан байна. Эдэ тобшололнуудтайнь танилсаад байхадаа, Социалис Ажалай Герой А. Малинаускасай толгойлдог «Драугас» («Нүхэр») гэһэн колхозой коммунистнууд хүршэ «Артояс» («Газар хахалагша») колхоздоо туһалха гэжэ шиидэһэн байгаа. Иигэжэ тэдэнэр үбһэ тэжээл, техникэ үгэһэн, дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэдээ саг үргэлжэ хүдэлхөөр эльгээһэн байгаа. Бусадшье үшөө 5 ажахын партийна организацинууд тэдэнэй жэшээе дахаа һэн.

Литвагай Компартиин ЦК-гай бюро тус райкомой үүсхэлые һайшаагаа һэн. Республикын бусадшье районуудта иимэ шефскэ хүдэлмэри тухай хэлсээ баталхые дурадхагдаа.

(ТАСС).

ТУНГАЛАГ ДУҺАЛНУУД

Улаан-Үдын оньһожоруулагдамал ой модоной ажахын нэгэ участок Прибайкалиин ой тайгада хүдэлдэг юм гэжэ урдань дуулаһан байгаабди. Теэд тэдэнэй ямар тиимэ хүдэлмэри хэдэгыень мэдэхэгүй һэмди. Тиин һаяхан албанай хэрэгээр Прибайкалиин райондо ябахадаа, Кика тосхондо энэ участогай контородо хүрэбэбди.

Участогай начальник Александр Тимофеевич Черныхтэй уулзажа, ажал хэрэг тухайнь асуухадамнай, тэрэ зарим тэды дүнгүүд тухайгаа дурдаад: — Таанар манай профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ, Молчановска участогай мастер Анатолий Максимович Говорухинтай уулзагты. Манай ажал, мэргэжэл тухай одоол хөөрэхэ хүн байха. Таби хүрэжэ ябана. Энэ наһанайнгаа хахадыень ой соо үнгэргэһэн хүн. Өөрынгөө мэргэжэлһээ гадна, ой тайгые гүйсэд шудалһан байха юм. Үнгэрэгшэ зунай хаһада тэрэнэй участок 80 тонно дабирхай суглуулаа һэн. Тэрэнэйнь 80 процент нэгэдэхи сортоор тушаагдаа. Энэ халаа ажахы соо эгээл һайн дүн, — гээ һэн.

Тиин бидэ А. М. Говорухинтай золгожо хөөрэлдэбэбди. Ойдо хүдэлдэг хүн хадаа гү ,али өөрын анханай зангаар гү, олон үгэгүй, даруу номгоноор тэрэ хөөрөө бэлэй.

Үнгэрэгшэ зунай ниилээд хүшэр байдалда Улаан-Үдын ой модоной оньһожоруулагдамал ажахын Прибайкалиин үйлэдбэриин участогай коллектив 100 хоног соо терпентинэ эд (нарһанай дабирхай) суглуулһан байна. Хэдэн арбаад километртэ нэмжыһэн бар тайга соо хүнүүд ажаллаа. Вздымщигүүд гээд тэдэнэй мэргэжэл нэрлэгдэдэг. Юу хэнэ гээшэб, тэдэнэр?

Нарһанда доошоо хушуурулагдан хэршэлээ гаргагдана. Хушуунайнь үзүүртэ нимгэн түмэрөөр хэгдэһэн баанха үлгэгдэдэг юм. Нэгэ хүн олон тиимэ баанхатай байха. Тэдэнээ эрьежэ, саг соонь дабирхайень юулэн абаха хэрэгтэй. Юрэдөө бүхэли үдэр соо ниилээн лэ гүйхэ хэрэг гарадаг гээшэ.

Үнгэрэгшэ зун хура бороо ехэтэй байжа вздымщигүүдэй ажал урагшагүйдөө, Мүн бороотой, шииигтэй байхада, ой тайга соо байдалшье зүдэрүү ха юм. Участок бухыдөө жэлэйнгээ түсэбые, абаһан уялгаяашье дүүргэжэ шадаагүй. Гэбэшье дүршэлтэй бэрхэ хүдэлмэришэд түсэбтэ даабаринуудаа сум бэелүүлжэ амжаһан байна. Тиигэжэ, жэшээнь, вздымщик В. А. Лопанчук табан жэлэйнгээ гурбан жэлэй түсэбые дүүргээ. Ажахын ветеран М. С. Лисой мүн лэ гурбан жэлэй түсэбтэ дүтэлөө. Мүн тиихэдэ ветеран Г. М. Молонов зунайнгаа хаһын түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Михаил Степанович Лисой «Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаа. Харин Г. М. Молонов иимэ хоёр тэмдэгтэ хүртэнхэй юм. Коммунис ажалай ударнигууд В. А. Лопанчук, В. Н. Соломатов гэгшэд «Забайкаллес» нэгэдэлэй Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнхэй.

«Зуун хопогто гансаардалга» гээд мастер Говорухин өөрынгөө ажал тухай шогтойгоор хэлээ һэн. Үнэхөөрөөщье энэ ниилээд хүшэр ажал гээшэ. Мүнөө ямаршье оньһожоруулгагүй. Бар тайга, буртаг шэрэнги махан. Үдэр бүри хэдэн арбаад километр гэшхэлэгдэдэг. Геолог гү, али ангуушан иимэги вздымщик өөрынгөөл хүлдэ, тэсэбэридээ найдаха болоно. Тиимэһээл эндэ хүдэлхэ дуратайшуул үсөөдэжэ, элдэб хүнүүдые ажалда абаха хэрэг гарадаг гээшэ.

Мүнөө энэ участогта 58 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэй 34-иинь гол үйлэдбэридэ ажалладаг юм. Зунай хаһада ойдо гарахадаа, хүдэлмэришэдэй тоо олоншордог. Тиин нэгэ зун соо тэдэнэр 170 тонно дабирхай суглуулдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ 138 тонно абаһан байна.

Научна справочнигаар харахада, «терпентин» гээшэ шэлбэһэтэ модоной дабирхай гээд хэлэгдэнэ. Энэ халаа спирт, альдегид, кетон гэхэ мэтэ бодосуудай органическа нэгэдэл болоно. Тэрэ ургамалай эфирнэ тоһоноло хамтаралсан, сэсэгэй, шэлбүүһэнэй хангалтама хонишуу үнэртэ ородог. Энэ дабирхайн кислородно хубинь илангаяа сэгнэгдэдэг. Тэрэ роза, ландыш, фиалка, лимон гэхэ мэтэ һайхан үнэрөөр хангалтуулна. Мүн дабирхайн скипидар, камфора, канифоль үйлэдбэрилхэдэ тон хэрэгтэй эд юм.

Хабар, Мүнөө гүн тайга ноирһоо үшөөл һэреэдүй байһаар. Вздымщигүүд зунайнгаа хаһада бэлдэнэ. Зэр зэмсэгүүд ойдо табигдаха, саг зуурын хүнгэхэн гэрнүүд, мүн хубсаһа хунаршье түхеэрэгдэнэ.

Удахагүй Байгал шадарай тайгада зун ерэхэ. Тэрээнтэй хамта вздымщигүүд ерэлсэнэ. Тиин буряад тайгын баялиг багжагар нарһан модоһоо алтан шара-дуһалнууд мэлмэрэн һубарижа эхилхэ. Тэдэ дуһалнууд һүүлдэнь хангай тайгын сэсэгүүдэй хонишуухан хангал асаржа гү, али эм дом боложо, угышье һаа ажаһуудалда хэрэгтэй элдэб зүйлнүүд болоожо бидэндэ гэдэргээ ерэхэл.

Д. ДАШИЕВ.

Совет орон дотор

БАЯР ХҮРГЭБЭ

РИГЭ. Эндэхи политехническэ институдай ахалагша курсын студентнүүд А. Маурапс болон А. Айздурнетис үнэтэ дурадхал оруулжа, машина бүтээгшэдэй баяр баясхаланда хүртөө. Тэдэнэр оёдолой промышленностьда хэрэглэгдэдэг полуавтомат оньһон түхеэрэлгые нарижуулан һайжаруулжа, утаһанай таһарха ушар таба дахин үсөөрһэн байна.

Полуавтомадуудые түхеэрэгшэд энэ заһабариинэнь хараадаа абаа юм. Орш хотын «Легмаш» заводто техническэ шэнэ зүйл нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Һаяхан Латвиин ССР-эй Науканuудай академиин президиум студентнүүдэй эрхим шэнжэлгэнүүдэй конкурсдо илалта түйлаһанайнь түлөө энэ хүдэлмэриин авторнуудта шангуудые барюулһан байна. Дээдэ һургуулинуудай 14 хүмүүжэмэлнүүд тэрэнэй лауреадууд болоо.

— Студентнүүдэй шэнжэлгэнүүд дээдэ һургуулинуудай һуралсалай программанuудта оруулагданхай юм, — гээд республикын дээдэ болон дунда тусхай һуралсалай министр Э. В. Линде хэлээ.— Энэнь манай студентнүүдэй мэргэжэлэй хэмжээс дээшэлүүлдэг байна. Шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаадахадаа, студентнүүд гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй болоно гэжэ мэдэдэг болонхойбди. Теоретическэ болон хамһабариин орёо зорилгонуудые шиидхэлгэдэ кафедранууд тэдэниие хабаадуулдаг байна. Курсовой болон дипломно проектнүүдтэ арадай ажахын эрилтэнүүд хараада абтадаг. Залуушуулай өөр-сэ янзын фирмэнүүд болодог студентнүүдэй конструкторска бюро хүндэ ехэтэй юм. Тэдэнэр промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай харюусалгатай захилнуудые дүүргэдэг.

Һүүлэй жэлдэ Латвиин дээдэ һургуулинуудай багшанар студентнүүдтэй хамта хэдэ хэдэн научна статьянуудые бэшэһэн байна. Ахалагша курсын олохон студентнүүдтэ авторай үнэмшэлгэнүүд барюулагдаа. Ерээдүйн мэргэжэлтэ бүхэнэй эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэридэ саашадаа өөрыгөө зорюулаагүйшье һаань, энэ хэрэгтэ хабаадаһаниинь хэзээдэшье туһатай байха бшуу.

ШЭНЭ МЭРГЭЖЭЛНҮҮДЫЕ ШУДАЛНА

РИГЭ. Республикын Екабпилсскэ районой предприятинууд болон эмхи зургаануудай олохон хүдэлмэрилэгшэд комбайнернуудай курса дүүргээ. Ургаса хурялгын үедэ хүдөөгэй ажалшадтай хамта тэдэнэр колхоз, совхозуудай поли дээрэ хүдэлхэ юм.

Хото, хүдөөгэй партийна организацинууд шефскэ хүдэлмэриие һайжаруулхын түлэ саг болзортонь һанаагаа табиһан байгаа. Районой предприятинууд болон ажахынуудай парткомуудай болон партбюрогой хамтын заседани үнгэргэгдэдэг болоо. Тосхондо хүнүүдээр ба техникээр туһалха түсэбүүд тэдээн дээрэ хаража үзэглэдэг.

Жэшээлбэл, комбайнернууд, шефүүдынь тэдээндэ даалгагдаһан машинануудтай байха ёһотой гэжэ предприятинуудай ба ажахынуудай коммунистнууд шиидхэһэн байгаа. «Вениба» колхоз районой сельхозтехникын управлениин коллективтэ нэгэ комбайн даалганхай. Тэндэ түс машина заһабарилагдаһан байгаа. Хүдөө ажахын мэргэжэлнүүдые шудалһан городойхидой экипаж хоёр халаанда хүдэлхэ юм.

ВИНОГРАД ТАРИЖА ЭХИЛЭЭ

ДУШАНБЕ. Таджикистанда уһалагдадаггүй лобо газарта промышленна гуримаар виноград тарижа ургуулха хүдэлмэри ябуулагдана. Вахшска шэлын ташалангуудта виноград тарижа эхилээ.

Курган-Тюбинскэ областиин Д. Расуловай нэрэмжэтэ виноград ургуулдаг совхоз уһалагдадаггүй газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ шададаг. Таджикистинай энэ томо ажахы жэл бүри 13 мянганһаа дээшэ тонно үрэ жэмэс суглуулдаг юм. Агротехникын тусгаар зохёогдоһон арга хэрэглэжэ, тэдэнэр хүрьһэндэ шииг нөөсэлжэ шададаг. Болдог лобо газарта ургуулагдаһан виноградай шанар уһалагдадаг газарайхиһаа үлүү һайн, амтатай, ехэ саахартай байдаг.

Табан жэлэй дүүрэтэр республика дотор тусхай шэглэлтэй хэдэн совхозуудые байгуулхаар хараална.

ПРИШВИНДЭ ЗОРЮУЛАГДАНА

НАДВОИЦЫ. (Карелиин АССР). Карелиин Надвоицы гэжэ тосхоной үйлсэ оройдой уран зохёолшо М. М. Пришвинэй нэрээр нэрлэгдэнхэй юм. Эндэхи һургуулиин багшанарай болон һурагшадай оролдолгоор «Надвоица—Михаил Пришвинэй зохёохы Эхэ орон мүн» гэһэн выставкэ нээгдээ. Уран зохёолшын 110 жэлэй ойтой дашарамдуулан тэрэ нээгдээ юм.

Эндэхи нютагуудаар ябаһанай һүүлээр Михаил Михайловичай бэшэһэн «В краю непуганых птиц» болон «Осударева дорога» гэһэн номуудынь, авторай архивһаа абтаһан фото-зурагууд эндэ табигданхай.

Эдэбхитэд бэдэрэлгэеэ үргэлжэлүүлһээр. Тэрэнэй дүүрэхэдэ, тус тосхондо Пришвинэй уран зохёолой-этнографическа музей байгуулагдаха юм.

ПИОНЕР... ОПЕРЕ...

НОВЫЙ РОЗ... до искусствын ... хүмүүжэмэлнүүд ... скиин «Басага... гэһэн хүгжэмтэ ... ба. Хани ... нэгэндээ туһа... тус опереттэ ... нэ.

Артистнууды... арбан зургаа ... тай юм. Энэ ... бэлдэлгэдэ һ... фоническа ... хореографическа ... зурагай искусс... уран зураашад ... баадалсаа юм.

Эдир гүйсэд... бэлигые город... һайн мэдэхэ ... арадай «Шоно ... эшэгэн» гэһэн ... хоной удхаар ... хүгжэмтэ зүжэг, ... М. Магиденкын ... зорюулжа ... хүбүүхэнэй ... нууд» гэһэн ... репертуарта ...

[illegible] (Арадай …)

ГАРАН жэлэй саана … байгаа hэм. … [illegible]

…до адаглажа, хаража …ратай юм,—гэжэ тэрэ …а.
…тиихэдэ ороohо таряа… сорт бии болгодог …нерэй ажалай заха … бага зэргэ ойлгожо

АЛТАН ҮРЭҺЭН

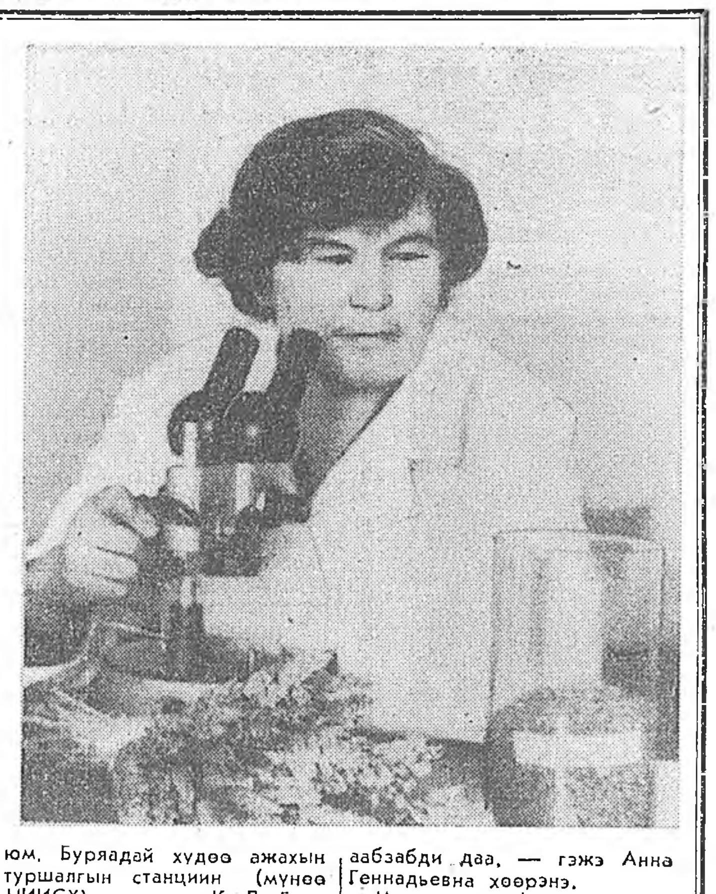

абаа бэлэйб. Тэрэ гэнэнhээ хойшо республикын агрономуудай зублоон Анна Геннадьевнагай хэлэн элидхэлые оло дахин шагнаhан, тэрэнэй туршалгын поли дээрэ … тухай бэшэгдэhэн олон статьянуудыень газетэдэ уншаhан байнаб.

Һүүлэй долоо-найман жэлдэ манай Буряадай республикын, мүн хүршэ Шэтын областиин колхоз, совхозуудта шэниисын «Бурятская-34» сортын үрэhэн эхээр таригдажа болонхой. Тэрэнние бии болгогшон хүн А. Г. Дубровская юм гэжэ олон зон мэдэхэ ёhотой. Бүри hүүлэй үедэ «Бурятская-79» гэдэг үшөө нэгэ урагшатай сортын шэниисэ … үргэн дэлгэрүүлэгдэжэ эхилэнхэй.

— Тарянай шэнэ сортые бии болгохын тула хэр ехэ саг хэрэгтэй юм? — гэжэ би тэрээнhээ асуубаб.

— Адагынь 10—12 жэл хэрэгтэй гэлсэдэг ааб даа. Би өөрөө 1957 ондо Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргээд, туршалгын станцида ерэжэ, мэдээжэ селекционер Кирилл Мартынович Крамм гэгшын хүтэлбэрилгэ доро ажаллажа захалhан хүм. Тэрэ үедэ шэниисын «Онохойская-4» сорт бии болгогдожо байгаа. Тарянай шэнэ сорт бии болгохын тула яажа хүдэлхэб, юу хэхэ ёhотойб, гэжэ нилээд ехэ hургаал, заабари абааб. Энэ саашанхи ажалдамнай айхабтар ашатай туhатай байгаа гэжэ hанагшаб, гээд, нүхэр Дубровская хэлэнэ.

ШЭРЭЭШЬЕ ороoho тарянай шэлэмэл hайн шэнэ сорт ургуулжа дэлгэрүүлхэ гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ гэжэ ямаршье хүн ойлгохол даа. Хэды ехэ тэсэбэри, эсэшэ сусашагүй оролдолго, зориг хэрэгтэй гээшэб! Совет ороной суута селекционернүүд Социалис Ажалай Геройнууд П. П. Лукьяненко, В. Н. Ремесло гэгшэд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоhон шэниисын гайхамшагта сортонуудые бии болгохын тула олохон жэлдэ үсэд нэтэрүүгээр хүдэлhэн байдаг. Зарим селекционернүүдэй бүхы наhан соогоо хүдэлөөд, нэгэ сорт бии болгохо гү, али ямаршье үрэгүйгөөр хүдэлөөд hалаха ушар үсөөн бэшэ ха юм.

Республикын ажахынуудта хори гаран жэлэй туршада шэниисын «Онохойская-4» сортын үрэhэн таригдадаг байhан. Гэбэшье энэнь олон жэлдэ hэлгэгдээ, шэнэлэгдээгүй байхадаа, муудажа, ургасань доошолжо эхилээ. Гадна энэ

сортын тарян hолоомо муутай, hалхи бороодо унахаа hанадаг, гэлтэдэ ородог гэжэ агрономууд суглаан бүхэндэ гомдолдог hэн. hайн шэнэ сорт хэзээ бии болгогдохо юм, селекционернүүд юугээ хэнэ гээшэб гэhэн асуудалнууд ходо гарадаг бэлэй. Эдэ бүгэдые шагнажа hууха Анна Геннадьевна юундэшьеб өөрөө зэмэтэй шэнги болоно, үшөөл мүүгээр хүдэлнэб гэжэ өөрыгөө бододог байгаа.

Тиимэhээ манай эндэхи эрхэ байдалда бүри таарамжатай, ган гасуурта тэсэмгэй, үндэр баян ургаса үгэдэг, үтэгжүүлгын ашые гүйсэд … hайн шэнэ сорт бии болгохо. Тийхэдээ тэрэнь богони болзорто эдэшэдэг, hалхи, бороодо нэнгэжэ унахагүй бүхэ hолоомотой, hайн ороohотой байха ёhотой гэhэн эрилтэ республикын үрэhэ ургуулдаг селекционернүүдэй урда табигдаа бшуу. Тэд юумэ бүхэнние хэлэхэдэ бэлэн, хэхэдэ бэрхэтэй. Он жэлнүүд ошожол байба. Туршалгын хүдэлмэриhөө абаhаар тиимэшье ехэ үрэ дүнгүүд гаража үгэбэгүй. Селекционернүүд, тэрэ тоодо Анна Геннадьевна жэлэй дүрбэн сагта тоогүй олон туршалгануудые хэжэл байгаа. Хабартаа, зундаа, намартаа үдэртөө поли дээрэ хүдэлөөд, бүхэли үбэлдөө лаборатори соо hуужа гараа.

Хэды ехэ ажалай хэгдэhые нэгэ иимэ жэшээ дээрэhээ харуулхаар. Нүхэр Дубровскаятай суггаа хүдэлдэг Федосья Яковлевна Дудникова, Юлия Михайловна Овчиникова гэгшэдтэй хамта нэгэ доро 5 мянган деляна дээрэ элдэб янзаар үрэhэ холин ургуулжа, хоорондонь үрэжүүлжэ туршадаг юм. Деляна бүхэнэй ургамалнуудые нягтаар тэмдэглэжэ, саг үргэлжэ наринаар ажаглан хараха, шэнжэлхэ хэрэгтэй. Ороohыень хуу амяарайнь хуряажа мэшээгхэнүүд соо суглуулаад, үбэлдөө лабораторидо шэнжэлжэ үзэхэ, удаань тэдээн соohоо эгээл hайнуудыень шэлэжэ, хойто хабартаа дахин тэрэнээ хоорондонь холижо ургуулха. Иигэжэ жэлhээ жэлдэ холижо, худхажа, шэлэжэл байхаш. Тиигэ тиигэhээр байтар нэгэл бараг hайн үрэ харагдажа эхилхэ даа. Һүүлдэнь тэрэнээ ехэ поли дээрэ тарижа үзөөд. hайн ургасын абтаад байгаа hаань, шалгалтын комиссида харуулха хэрэгтэй. Энээнэй хажуугаар маргаха, урмаашье хухарха сагууд болоо ааб даа.

ШЭНИИСЫН «Бурятская-34» сортын түрүүн бии болгогдоодшье байхада, тэдэнэр амжалтадаа хүсэд этигээгүй юм. Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин (мүнөө НИИСХ) директор К. Л. Барьядаев түрүүтэй хэдэн эрдэмтэд, мэргэжэлтэд тэрэниие дэмжэжэ, гүрэнэй туршалгада тушааhан, шэнэ сорт болгуулан баталуулhан байна.

Тиигэжэ тарялангай гектар бүриhөө 24—32 хүрэтэр центнер ургаса үгэдэг, унасагүй бүхэ hолоомотой, hайн шанартай талхан болодог ороohотой шэниисын шэнэ сорт бии болгогдоод, дэлгэрүүлэгдэжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, нёдондо республика дотор 115 мянган гектарта энэ сортын тарянай үрэhэн таригдажа, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хяагтын районуудай олонхи ажахынуудта гектарай 18—20 центнер, зарим газарhаа гектарай 25—30 центнер ургаса абтаа. Шэтын областьдо жэлдээ 200 мянга гаран гектарта «Бурятская-34» сортын шэниисэ таригдана.

— Бидэ энээгээрээ hанаагаа амараагүй, үшөөл богони болзорто эдеэшэдэг, үтэгжүүлгэ ехээр оруулха, газарыень hайнаар уhалха бүри ургасынь дээшэлдэг, ган гасууртаашье тэсэмгэй сорт бии болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлээбди. Мүнөө шэниисын «Бурятская-79» гэдэг тиимэ hайн шэнэ сортыемнай гүрэнэй шалгалта hайшаагаа. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн жэлдэ манай Ивалгын ОПХ-да энэ сортын үрэhөөр тарилга хэгдэhэн 100 гектар дээрэhээ гектарай 43 центнер шэниисэ абтаа. Мүнөө үедэ лабораторидомнай үшөө тодорхой нэрэгүй, даб дээрэ шэниисын «Лютеценс-827» гэhэн номертой нэгэ сорт туршагдажа байна. Шалгалта дээрэhээ харахада, гектарай 37 центнер ургаса абтана. Энээнээ үшөөл мүлихэ, hайжаруулхын тула оролдохо зон аабзабди даа, — гэжэ Анна Геннадьевна хөөрэнэ.

Мүнөө тэрэ hөөм ута гэхээр алтан шара хоолос гартаа бариад hууна.

—Тарянай хоолос бүхэндэ олон ороohон байхадаал үндэр ургаса абтадаг. Жэшээнь, энээндэ далаад ороohон байна. Хэрбээ тэрээниие адагынь 80—90—100 ороohотой болгоо hаа, гектарай 40—60 центнер тарян абтаха ёhотой. Тэрэнэйл түлөө бидэ селекционернүүд оролдоно гээшэбди,—гэжэ хэлэнэ.

Шэнэ, хүсэтэй hайн сортнуудые бии болгожо, хада гүбээе бүрхөөмэ алтан таряае элбэг ехээр ургуулха, тиинhээ тиитэрээ энээндэ бүхы наhаяа, ухаан бодол, бэлиг шадабаряа зорюулха гээшэ айхабтар дэмбэрэлтэй hайхан хэрэг гээшэ ааб даа.

Селекционерэй үнэн шударгы, эдэбхи үүсхэл ехэтэй, hайн hайхан ажал хэрэгые гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэжэ, тэрэниие «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнаhан, мүн РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй габьяата агроном гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоhон байна. Мүн тэсэгэн ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, алба хаагшад өөhэдынгөө суглаан дээрэ А. Г. Дубровскаяе Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээ. Нүхэдэйнгөө, нютагайнгаа хүн зоной этигэл найдабариие тэрэ нэрэтэй түрэтэйгөөр харюулхал байха. Энээндэнь гүйсэд этигэгдэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Г. Дубровская.

Улаан-Үдын район.

ҮНДЭР ЭРИЛТЭНҮҮД

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ

Мүнөө үедэ ажалшадай, илангаяа малшадай элүүр энхые хамгаалгада, эрдэм, техникын түйлалтануудые хэрэглэхэ, түбэй болон участково больницануудай, фельдшерскэ пунктнуудай байра байдалыень улам hайжаруулха тушаа шанга эрилтэнүүдэй табигдажа байhаниинь мэдээжэ.

Манай республикада 114 больница, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудаар 87 участково больница, 17 амбулатори, 431 фельдшерско-акушерскэ болон фельдшерскэ пункт тоологдодог. Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөө нютагуудта 30 стационар, 20 амбулатори болон поликлиникэ заhабарилагдаа, тиихэдэ 39 фельдшерскэ пункт, санитарна эпидемическэ 7 станци баригдаhан байна.

Мүн энэ үедэ врачнуудай тоо 13, дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 17 процентээр олошорбо.

Тиихэдэ жэл бүхэндэ дунда зэргээр 100 врач, хоёр зуугаад бусад хүдэлмэрилэгшэд ондоо тээhээ эльгээгдэнэ.

Республика дотор түргэн туhаламжа ехээр хүгжэhэн байна. Жэшээнь, түбэй больницануудай дэргэдэ оршодог түргэн туhаламжын отделенинүүдэй тоо олошороо.

Тэрэшэлэн хүн зоной элүүрые хамгаалха нүүдэл арга республика доторнай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Районуудай түбэй больницын врачнууд фельдшерско-акушерскэ пунктнуудта туhаламжа ехээр үзүүлнэ. Гадна тэдэнэр жэлэй туршада 25—30 дахин гүүртэ болон отарануудаар ябажа, малшадай бэеын элүүрые шалгана. Иимэ хүдэлмэри Захааминай, Сэлэнгын, Баргажанай районуудаар hайнаар эмхидхэгдэнхэй.

Хүн зоной элүүрые hайнаар хангаха талаар Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больница районуудай түбэй больницануудта, медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ жэшээ боложо үгэнэ. Тэрэ эмхидхэлэй, методическа хүдэлмэри нэбтэрүүлгын болон элдэб асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын түбынь болонхой. Гансал үнгэрhэн жэлэй туршада энэ больницын врачнууд 1955 дахин түргэн туhаламжануудые хүн зондо үзүүлhэн байна. 16 мянган үбшэнтэн эндэ ерэжэ, врачнуудта бэеэ үзүүлжэ туhатай зүбшэл заабари абаhан, 161 элдэб операци хэгдэhэн байна. Республиканска больницын врачнууд М. П. Рябов, Н. Б. Боянова, В. И. Иванов, К. Д. Дугарова, Е. И. Цыбиков болон бусад хүн зоной дунда хүндэтэй, олоной дунда үнинэй мэдээжэ болоhон мэргэжэлтэд мүн. Эдэнэй ажал ябуулга бүхы медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдтэ жэшээ болохо байна.

Хүн зоной бэеын элүүрые хамгаалгада бүхы хүсэеэ зорюулан ажалладаг, энэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулдаг хүнүүд мүн лэ олон. Тэдэнэй дундаhаа С. И. Суворова, В. В. Тармаев, Д. Ч. Ширеторова, В. К. Альков, Г. П. Баженова, А. А. Бакшеева, З. Я. Григорьева гэгшэдые нэрлэмээр. Хүдөө нютагуудаймнай ажалшадай зүгhөө дүршэлтэй бэрхэ врачнуудаймнай нэрэ дээрэ баяр баясхалангай бэшэгүүд саг үргэлжэ ерэжэл байдаг. РСФСР-эй габьяата врач Л. Н. Молчанова, Буряадай АССР-эй габьяата врачнууд О. А. Котова, В. С. Данханов, Н. Г. Баширова гэгшэдые тэдэнэр hанан дурсан байдаг.

Мүнөө сагай гол эрилтэнүүдтэ хүрэмөөр түрүү онол аргануyд республика доторнай үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Гусиноозерскын (ахамад врач В. В. Максарова), Захааминай (ахамад врач Б. Н. Намдаков), Прибайкалиин (ахамад врач В. Н. Падерин) түбэй больницануудта шэнэ аргануyд амжалтатаигаар хэрэглэгдэдэг юм.

Кадрнуудай талаар үзэгдэhэн дутуу дундануудые усадхаха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулха, залуу мэргэжэлтэдые ажалда дуратайгаар, үнэн сэхээр хүмүүжүүлхэ гэhэн харюусалгатай зорилгонууд манай урда табигдана. Элүүр энхые хамгаалгын хүтэлбэрилэгшэд медицинскэ сестрануудай ажал хүнгэдхэхэ, ажаhуудалыень hайжаруулха хэрэгтэ анхарха ёhотой. Захааминай түбэй больницын дэргэдэ дүршэл шадабаряараа хубаалдалгын семинар, зүблөөнүүд олоор үнгэргэгдэнэ. Иимэ уулзалганууд залуу мэргэжэлтэдтэ илангаяа ехэ туhатай. Тэндэ тэдэнэр аха нүхэдэйнгөө дүй дүршэлые халан абана бшуу.

Жэл бүхэндэ табигдадаг түсэбүүд соомнай врачнууд болон медицинскэ сестрануудай мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд саг үргэлжэ хараалагдадаг. Илангаяа мүнөө врачнуудай аттестаци гарахаяа байхада энэ хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандаха болонобди. Республикымнай врачнуудай 19 процентэнь аттестаци гараа, тиихэдэ хүдөө нютагуудта аттестаци гараhан врачнуудай тоо миил 7 процент болоно. Ушар иимэhээ, энэ хүдэлмэриие улам шангадхаха шухала.

Манай республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй бүхы коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдаhан СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулхын түлөө шармайн оролдоно. Хүн зониие элдэб үбшэнhөө hэргылхэ, үйлэдбэри дээрэ усалда орохо ябадалые үсөорүүлхэ талаар зарим тэды хүдэлмэри ябуулагдана. Хүнүүдэй үбшэлжэ ажалhаа hаатаха ушар нилээдгүй үсөөрөө. Гэбэшье бидэ саашадаа хүдэлмэриин эрхэ байдал hайжаруулха, бар хүсөөр хэгдэдэг хүшэр хүндэ ажалые оньhожоруулха тухай асуудалнуудаар ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй урда шанга эрилтэ табиха зэргэтэйбди. Тиимэhээ тэдээнэй үйлэдбэридэнь ходо ошожо хараха, ажалайнь эрхэ байдалаар hонирхохо ушартайбди. Хүйтэ абажа саг зууряар үбшэлхэ ушарhаа hэргылхэ, харин саг үргэлжэ, удаан болзор соо эмнэлгэдэ ябадаг хүнүүдые улам hайнаар эмшэлхэ болонобди.

«РСФСР-эй колхозууд болон совхозуудта хүн зониие медицинскэ талаар хангалгые саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» 1982 оной июлиин 28-да абтаhан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэhөөр 1982 оной октябриин 15-да Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет мүн лэ тиимэрхүү шиидхэбэри баталhан байна. Эмнэлгэ-hэргылэмжын эмхинүүд энэ тогтоолой үндэhөөр саашанхи хүдэлмэрээ улам үргэдхөө юм. Барилгын түсэбые хаража үзэhэнэй hүүлээр фельдшерскэ, фельдшерско-акушерскэ пунктнуудые, колхоз, совхозуудта профилакторинуудые байгуулха, мүн районуудта эмнэлгэ-hэргылэмжын, кардиологическа болон бусад отделенинүүдые нээхэ тухай хэлсэгдээ hэн. Ойрын жэлнүүдтэ Гусиноозерскын түбэй больницада кардиологическа, Онохойдо пульмонологическа, Загарайн районой Татарский Ключ hууриндa офтальмологическа отделенинүүдые нээхэ гэжэ түсэблэгдэнхэй. Үхибүүдэй болон эхэнэрнүүдэй дунда эмнэлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, жэл болоогүй хүүгэдэй үбшэлөө hаань, заатагүй больницада асаржа эмшэлхэ гэhэн зорилго табигдана. Тиигэжэ дээрэ дурсагдаhан тогтоол соохи даабаринуудые дүүргэжэ шадаа hаа, колхоз, совхозуудта медицинскэ хангалгые hайжаруулжа, хүдөө нютагуудтахи ажалшадтаа медицинскэ туhаламжа hайнаар үзүүлжэ шадаха байнабди.

Иигэжэ олоной хүсэ элсүүлэн ажаллажа, ажалшадай элүүр энхын түлөө оролдохо гээшэ манай нангин уялга болоно. Түрэл республикынгаа алдарта 60 жэлэй ойе угтахаяа бэлдэжэ байхадаа үндэр уялгануудаа хүсэд мэдэрнэбди.

К. МАЛАНОВ,
Республикын элүүрые хамгаалгын министрэй орлогшо.

«БУРЯАД ҮНЭН» газетэдэ бэшэhэнэй hүүлээр

«АНХАРАЛАА ҺУЛАДУУЛАА»

Иимэ гаршагтай шүүмжэлхы статья 1982 оной декабриин 31-дэ манай газетэдэ толилогдоо hэн. Зэдын районой «Октябрьский» совхозой малшадые соёлой, ажаhуудалай, медицинын талаар хангалгада горитой дутагдалнууд үзэгдэнэ. Олонхи фермэ, отара, гүүртэнүүдтэхи байранууд лозунг, плакат, уряануудаар шэмэглэгдээгүй, элүүр энхын булангууд, комплексно хангалгын олон мэргэжэлтэдэй тусхай дэбтэрнүүд үгы гэжэ тэндэ хэлэгдэhэн байгаа.

КПСС-эй Зэдын райкомой секретарь П. М. Бальчугов газетымнай редакцида иимэ харюу эльгээбэ.

Танай газетэдэ толилогдоhон статьягай мүрөөр КПСС-эй райкомой болон районой Соведэй гүйсэдкомой зүгhөө тусхай шалгалта хэгдээ. Тэндэ хэлэгдэhэн баримтанууд зүб гэжэ элирүүлэгдээ. Шалгалтын дүн совхозой парткомой үргэн заседани дээрэ харагдажа, 1982—1983 оной үбэлжэлгын үедэ малшадай комплексно хангалгые эрид hайжаруулха талаар шухала хэмжээнүүд хараалагдаа.

…РП-гэй I съездын 85 жэлэй ойдо

…НСКЫН ГЭР-МУЗЕЙ

…орусcиин ССР-эй ниислэлэй түбтэ мүнөөнэй бай…дтай зэргэлээд шэрдэмэл ханануудтай, ставнитай …он модон гэр оршодог. Гэрэй хажуудахи заахан …оо уляангирнууд ургадаг. 85 жэлэй саада тээ бай…бээрээ тэрэ үлөөгдэнхэй. Эндэ 1898 оной мартын …-да Россин социал-демократическа эмхинүүдэй 9 …т түрүүшынгээ съезддэ нюусаар суглаhан түүхэ…рэ үеын Россин империдэ хаанта засагай үедэ үн…эhэн КПСС-эй түүхэдэхи ори ганса съезд байгаа

…ын управленихээ …э оршодог энэ гэ…эдээ, харуулшадай … татахагүйбди гэжэ …эд бодоhон байгаа … аюулай болоо hаа, …эр хоргодожо боло… Энэл зорилгоор гэ… …алгын дотор ра… юм,

…амай хүдэлмэришэн, …оциал-демократиче… гэшүүн Петр Ру… …э жэлнүүдтэ энэ …ан таhалгыень ээл…

…егадуудай мэдэлдэ …эхэдөө, хамаг ха… …ь бэе дээрэ даа… …гэжэ эсэгэмни мэ… …аа, — гээд, Румян… …димир хүбүүниинь … Зүгөөр энэ үйлэ …ды ехэ хэрэгтэй бай… …мэдэдэг, өөр тухай… …өггүй байгаа (шуу.

…р. Румянцев ажабай… …гэдээл адли, комму… партитай холбон… …сэрэгшэ мэргэжэл… …о отставкада гара… …овник юм. РСДРП-… …ездын үнгэргэгдэhэн … hэргээн түхеэр… Владимир ехэ юумэ …айна. 1923 ондо, … байгуулагдаhаар 25 …о, музей түрүүшын… …hэн юм. Зүгөөр фа… …й үүдхэhэн дайнай … тэрэ галдуулшаhан …айшан шэнээр бари… …озици суглуулхын … жэл хэрэгтэй болоо … Түүхэшэд болон … Революциин му… …лмэрилэгшэдтэй хам… Румянцевай хүбүүн, …үрэл ба дүтынь хү… шухала хүдэлмэридэ …аа. Гэр бүлын архи… …нүүдэй дурсалганууд болоо. 1948 ондо, съездын 50 жэлэй …й шэнээр нээгдэhэн

…и эжын түрэhэн үдэр… …hан айлшад мэтээр …д суглаhан юм,— …димир Петрович хөө. — Ондоо хүнэй гү, али полициинхидэй ерээ hаань, тиигэжэ хэлэхэ гэжэ шиидхэгдэhэн байгаа. Ямаршье ушар боложо магад гэлсээд, пеэшэн түлигдэжэ байгаа. Хэрэгтэй болоо hаань, нюуса саарhа галдажархижа болохо hэн.

—«Түрэhэн үдэрэй hайндэрэй» гурбан үдэртэ зургаан заседани үнгэргэгдэhэн юм. Россин социал-демократическа хүдэлмэришэнэй парти байгуулагдаа гэжэ съезд соносхоhон, Центральна Комитедые hунгаhан, «Хүдэлмэришэдэй газетые» партиин хуулита орган гэжэ соносхоhон юм. 1898 оной апрельдэ съездын нэрэhээ РСДРП-гэй Манифест барлагдаа hэн. Политическэ эрхэ сүлөөгэй болон хаанта засагые унагаахын түлөө тэмсэл хадаа Россин социал-демократиин гол ба ойрын зорилго гэжэ Манифест дотор соносхогдоhон түүхэтэй.

Минскдэ соносхогдоhон, В. И. Ленинэй хүсэлэл оролдолгонуудаи ашаар 1903 ондо РСДРП-гэй II съезд дээрэ эсэслэн ба баталагдаhан партиин хэрэг болон суртал бодолнуудые дэмжэгшэд бүхы дэлхэй дээрэ бии. Мүнөө элдэб түбинүүдтэ 77 миллион шахуу хүниие нэгэдүүлдэг 90 гаран парти хүдэлнэ. Олохон эмхинүүдэй түлөөлэгшэд Минскдэхи гэр-музейдэ орожо гараhан байна. «РСДРП-гэй I съездын үнгэрhэн энэ гэрые сэдьхэлээ хүдэлгэн харааbди. —гээд Фидель Кастро hанамжа дурадхалнуудай дэбтэртэ бэшэhэн байдаг. — Тэрэниие үнгэргэхын тула 9 хүн суглараа бшуу. Түрүүшын социалис гүрэн, бүхэдэлхэйн революционно хүдэлөөнэй манлай, хүсэн түгэс Советскэ Союзые харахабди гэжэ хэн тиихэдэ hанаха hэм. В. И. Ленинэй суртал hургаалай агууехэ хүсэн, хүдэлмэришэн ангида үзүүлдэг нүлөөниинь энээгээр батадхагдана бшуу!

Совет хүнүүдhээ гадна хариин оронуудай делегаци жэл бүри музейдэ ородог юм.

Евгений ГОРЕЛИК.
(АПН).

Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой малшадта Ородой-Адагай соёлой байшангай «Үетэн» гэжэ агитбригада хододоо концерт харуулжа байдаг. Иигэжэ ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малшадые баясуулжа байна. Тус совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ З. Д. Цыбикжапова энэ агитбригадые амжалтатайгаар ударидана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Үетэн» гэhэн агитбригадын гэшүүд хонишодто дуугаа зорюулна.
А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

ТАСС ХИЛЫН САанаhаа

оронуудай түбхын түрүүшын зорилго болохо ёhотой,—гэжэ Спирос Киприану тэмдэглээ. —Бидэнэртэ, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй гэшүүдтэ, тэрэ бүри ехэ үдха шанартай байна». Хельсинкидэхи зүблөөнэй Түгэсхэлэй

hые хараhан, ондоо гүрэнүүдые дарлаха мүлжэхые hэдэhэн империалис хүсэнүүд энэ хэрэгтэ hаад тойбо ушаруулна.

Баруун-Урда Африкын арадай эмхиин (СВАПО) пре-

ЮРЭНХЫ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭБЭ

ДЕЛИ. Бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорой VII конференци дээрэ юрэнхы хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Социально-экономическа ба политическэ талаараа ондо ондоо байгаашье hаа, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй гэшүүд уласхоорондын эб найрамдал хангаха хүсэл бодолтой байhанаа мэдүүлнэ гэжэ энэ шухала хуралдаан элирхэйлэн харуулна. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээжэ, уласхоорондын байдалые хүшэр хүндэ, улам түгшүүритэй болгоhон хархис хүсэнүүдэй hүйдхэлтэ ябуулгануудта делегадууд шанга харюу сохилто үгэhэн байна.

Мүнөө дэлхэй дээрэхи политическэ ба экономическа байдал хүшэр хүндэ болоо гэжэ Кипрэй президент Спирос Киприану хэлэбэ. Иимэ байдалые усадхан зайсуулха ёhотойбди. Энээнэй тула буу зэбсэг бүтээн гаргалгые зогсоожо, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха арга олохо шухала.

«Эрхэ сүлөөгэй, үнэн зүб ба аюулгүй байдалай, буу зэбсэгүүдые хуряалгын оршон байдалда уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулха, эб найрамдал хангаха гээшэ бүхы акт дотор найруулагдаhан гол ёhонуудта, энэ зорилгодо үнэн сэхэ байhанаа баталнабди. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар Жэневэдэ үнгэргэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнүүдэй хойноhоо онсо анхаралтайгаар хинанабди.

Ганын Республикын делегациие толгойлогшо, национальна оборонын саг зуурын соведэй гэшүүн Дана Еннин үгэ хэлэхэдээ, США-гай империализмые, Урда Африкын расизмые, Израилиин сионизмые эрид буруушааба. Империалис хүсэнүүд доройтон унажа байна. Тиигэхэ бүреэ тэдэнэр гаргуу муухай ябуулгануудые үүдхэнэ. Холбоото Штадууд бэеэ даахан байдалтай залуу гүрэнүүдые хашана харшална, хардана гүрдэнэ.

Арад зоной аша туhые сахин хамгаалдаг политическэ, экономическа ба социальна байгуулалта тогтоохо гэhэн зорилго бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүйшүүлэй хүдэлөөнэй гэшүүн бүхэнэй урда табигдана гэжэ Суринамай национальна сэрэгэй Соведэй түрүүлэгшэ Дези Боутерсе мэдүүлбэ. Зүгөөр гансал өөhэдынгөө аша туhые хараhан…

зидент Сэм Нуйома үгэ хэлэхэдээ, Урда Африкадахи байдал улам муудажа байна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, Намиби тушаа тогтоолые бэелүүлхэ талаар саашанхи хэмжээнүүдые хаража үзэхын тула ООН-ой Аюулгүйн Соведые дары зарлалгада нүлөө үзүүлхыень бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудай гүрэнүүдэй ба правительствануудай толгойлогшонорые уряалба. Энэ тогтоолые бэелүүлхын түлөө Аюулгүйн Совет гол харюусалгатай байха ёhотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Корейн Арадай-Демократическа Республикын делегациие толгойлогшо, КНДР-эй вице-президент Пак Сен Чер трибунада гарахадаа, Алас-Дурна зүгтэ, бүхы Азин түбидэ Вашингтоной бэелүүлжэ байдаг ээрхэг түримхэй хараа шэглэлые эрид буруушааба. Японой, Урда-Корейн хабаадалгатайгаар сэрэгэй бүлэглэл тогтоохые тэрэ оролдожо байна. Иимэ аюултай бүлэглэлые байгуулхадаа, США ядерна болон бусад буу зэбсэгүүдые Урда-Корейдэ ехээр эльгээхэ hанаашалгатай юм гэжэ тэмдэглээ.

ШУХАЛА ҮҮСХЭЛ

ЖЕНЕВЭ. Буу зэбсэгүүдые хуряаха комитедэй пленарна заседани дээрэ эдэбхи Совет гаргаба. — Уласхоорондын зохихо хэлсээр баталха зорилготойгоор ядерна эршэ хүсые аюулгүйгөөр хүгжөөхэ хэрэгые хангаха асуудалаар хөөрэлдөө үнгэргэхые дурадхаба.

Израилиин авиациин Ирагтахи эрдэм-шэнжэлгын реакторта зэрлиг муухайгаар добтолhон ушарынь хүн бүхэнэй ухаан бодолдо үшөөл мартагдаагүй байhаар.

Амгалан тайбан байдалда хэрэглэгдэжэ байhан ядерна түхеэрэлгэнүүдые юрын буу зэбсэгээр hандаргалга хадаа ядерна буу зэбсэгээр добтолhонтой адли болоно гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглээ. Ядерна буу зэбсэг хэрэглэжэ, иимэ объектнуудые hандаргалга бүри түйлай ехэ аюул хойшолонтой байха бшуу.

Хүн түрэлтэнэй ажабайдалда айхабтар шухала үдха шанартай энэ асуудалые шиидхэхэ комитедэй хүдэлмэридэ США болон НАТО-да ородог тэдэнэй союзнигууд ехэ hаад тойбо ушаруулна гэжэ Нацинуудай ордон соо суглараашад тэмдэглэнэ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ТОЛОТОМО ГЭРШЭ

ХАНОЙ. 25 жэлэй урда тээ гэхэ гү, али 1958 оной мартын 12-то гар табигдаhан СССР-эй ба Вьетнамай хоорондохи худалдаа наймаан ба далай соогуур тамаралга тухай договор хадаа аха дүү ёhоной хани барисаанай, али бүхы экономическа харилсаанай толотомо гэршэ болоно гэжэ СРВ-гэй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Нгуен Мань Кам мэдүүлбэ.

Договорто гар табилга хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае хүгжөөлгэдэ шэнэ шатын эхилhые харуулhан юм гэжэ тэрэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Шэнэ тухэлэй харилсаан пролетарска интернационализмын, үгээ ойлголсолгын, али алиндань ашатай туhатай байлгын гол ёhонуудта үндэhэлнэ.

Үнгэрhэн 25 жэлэй туршада хоёр ороной хоорондохи экономическа-худалдаа наймаанай харилсаан амжалтатайгаар хүгжэhэн байна. Энэ үе соо тэдэнэй хоорондохи гадаадын худалдаа наймаанай эрьесын хэмжээн 60 дахин ургаа. Советскэ Союзай үзүүлдэг үнэн зүрхэнэй туhаламжые вьетнам арад үндэрөөр сэгнэнэ.

ОЛОНИИТЫН МИТИНГ

ДАМАСК. Сириин Араб Республикын национальна hайндэртэй — Революциин үдэртэй дашарамдуулан, Сириин-совет хани барисаанай бүлгэмэй эмхидхэhэн олониитын митинг эндэ болобо.

Бүлгэмэй вице-президент Ахмед Диргам митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, шэнэ общество байгуулха хэрэгтэ Сириин арад горитой ехэ амжалта түйлаа гэжэ мэдүүлээ. Империализмын ба сионизмын хүсэнүүдэй зүгhөө САР-та эсэргүүгээр зүдхэгдэhэн дайсан харша ябуулгануудта шанга харюу сохилто үгэhэн байна. Сириин хашинарай, нэн түрүүн бүхы Советскэ Союзай үнэн зүрхэнэй туhаламжа, дэмжэлгын ачаар энэ түйлагдаhан байна. СССР-эй дэмжэлгэдэ түшэглэн, Сириин арад американ империализмын аюулта үгсөөнүүдтэй эршэмтэйгээр тэмсэнэ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи оронуудые дарлан мүлжэхые оролдон, империализмын ба сионизмын хүсэнүүд Сиридэ эсэргүү шэнэ ээрхэг түримхэй ябуулганууды хэхыень Израилиие түхирна гэжэ А. Диргам мэдүүлбэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

СПОРТИВНА КОМПЛЕКС

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түб һуурин Бархан жэлһээ жэлдэ һайжаран, болбосон түхэлтэй болоно. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада олон барилганууд эндэ хэгдэһэн байна. Хүдөө нютагайхидые үнэн зүрхэнһөө баярлуулһан үшар һая болобо. Юуб гэхэдэ, мантан байшан—спортивна комплекс баяр ёһололой оршон байдалда ашаглалгада тушаагдаба. Энэнь Хурамхаанай районой эгээл томо барилгануудай нэгэн. өөрын онсо архитектурна байгуулгатай, шэмэглэлтэй юм.

Спортивна томо зал, хамһабариин байранууд соо спортын элдэб зүйлөөр бэеэ һорижо боломоор. Барханайхид ехэ, багагүй физкультура, спортдо дуратай зон. Эндэһээ урган гараһан спортсменүүд районойнгоо, республикын нэрэ хүндые томо томо мүрысөөнүүдтэ нэгэнтэ бэшэ хамгаалһан. Жэшээлхэдэ, хүдөөгэй спорстменүүдэй дундаһаа ороной олон удаа чемпион болоһон уласхоорондын классай спортын мастер Г. Цыренов нютагай дунда һургуулида барилдаагаар үнгэргэгдэдэг хэшээлнүүдтэ саг үргэлжэ ябалсана. Спортивна комплекс нээлгын баяр ёһололдо Г. Цыренов, мүн Европын экс-чемпион О. Алексеев гэгшэд байлсаа.

Тэдэнэр хибэс дээрэ гаража, барилдаанай дүрэ, онол шадабаряа эдиршүүлдэ харуулһан, олон тоото асуудалнуудтань харюусажа, спортивна намтар тухайгаа хөөрэһэн байна:

Гол түлэб ажахын аргаар, залуу колхозниггуудай, комсомолшуудай хүсөөр комплекс баригдаа. Арба гара лахин воскресник эмхидхэгдэһэн. Тиихэдэ комплексын бүридэлдэ ородог спортивна городогые, тамаралгын нээмэл бассейнние болон хоккей наадаха талмайе тэдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр бариһан байна. Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэрилэгшэд—шефүүд энээндэнь ехэхэн туһаламжа үзүүлээ юм.

Районой бүхы һуурин, тосхонуудай түлөөлэгшэд комплекс нээлгын һайндэртэ ерэжэ, мүрысөөнүүдтэ хүсэ шадабаряа туршаа. Волейболой талмай дээрэ илангаяа һонирхомоор наадан болоо. Барханай басагад эндэ илажа гараһан байна. Харин эрэшүүлэй командын гэшүүд айлшадтаа шүүгдэхэ баатай болоо. Тингэжэ һүүлэй һүүлдэ Хурамхаанай, Уланэй командаанууд тэнсээ һэн. Районой түбэй волейболистнууд КПСС-эй райкомой секретарь В. Н. Булаев түрүүтэй гол шанда хүртэхын түлөө аһан шадалаараа оролдобошье, уланайхидта диилдэһэн байна.

Шатараар мүрысөөн үнгэргэгдөө. Удаань республикын мэдээжэ шатаршадай нэгэн, СССР-эй спортын мастерта кандидат А. Шагжиев хорин шатаршадтай нэгэ доро наадаа. Һонирхолтойнь гэхэдэ, Барханай дунда һургуулиин һурагша Э. Эрдынеева энэ нааданай үедэ шүүжэ, амаршалга болон һайшаалда хүртөө.

Энэ үдэр барилгашад түшаа һайн һайхан үгэнүүд хэлэгдэв. Д. С. Гомбоев, Л. С. Доржиев, Д. Гомбоев гэгшэдтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой болон «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа. Нютагтаа физкультура ба спорт хүгжөөлгэдэ эдэбхи гаргаһанай түлөө Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ В. Д. Цыренов республикын Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа. Нютагай һургуулиин физкультурын багшанар Р. А. Хаптагаев болон З. О. Раднаев тухай һайшаалай үгэнүүд хэлэгдээ. Эдэнэр барилгада хабаадалсахаһаа гадна, өөһэдөө эмхидхэлшэд байгаа бшуу.

Үдэшэлэн спортивна комплекс соо ээлжээтэ һорилгонууд эхилээ бэлэй. Барилдаашад, волейболистнууд, боксернууд, шатаршад, хоккеистнууд мүрысөөнүүдтэ һорилгоёо үргэлжэлүүлһээр һэн.

В. БАЗАРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Спортивна шэнэ комплекс. 2. Барилгашад түлхюурээ дамжуулба.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

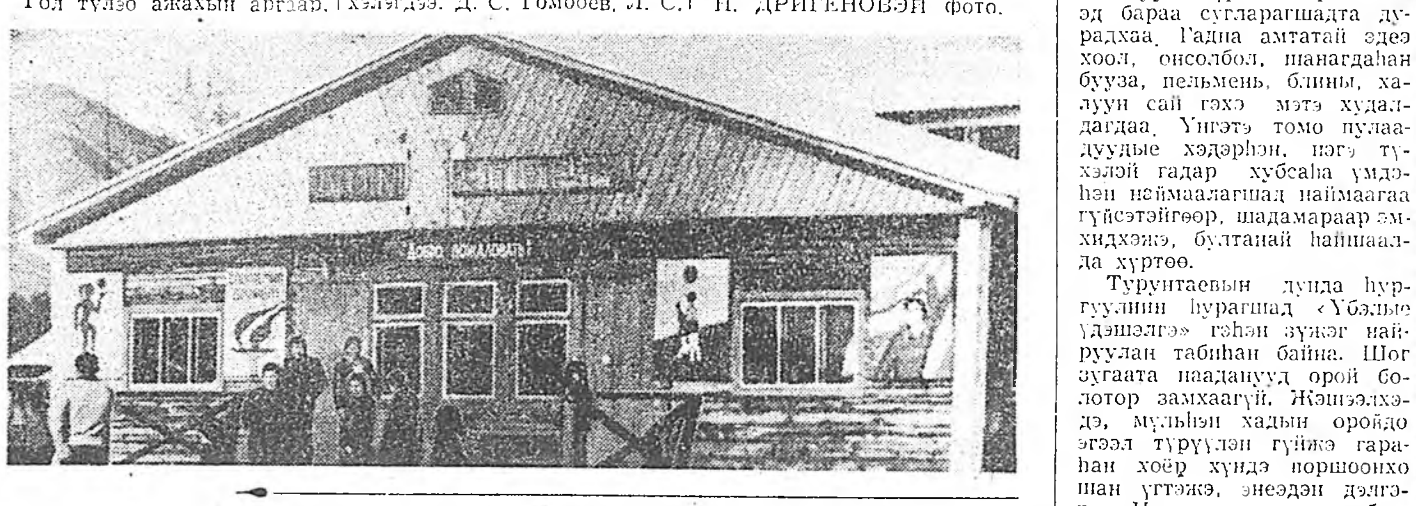

ҮБЭЛЫЕ ҮДЭШЭЛГЭ

Энэ һайндэр Турунтаево тосхондо жэл бүри һонирхолтойгоор, хүн зоной хүжарламаар үнгэрдэг юм. Районой соёлой байшангай дэргэдэхи талмай гоё һайханаар шэмэглэгдэдэг. Жабар Үбгэн, Саһан Хүүхэн, Үбэл, Хабар гэгшэд бүхэли үдэрөө хүхюу наадануудта, спортивна мүрысөөнүүдтэ, шог сценкэнүүдтэ хабаадаа.

Районой соёлой байшангай директор Е. Н. Новикова, райгүйсэдкомой соёлой таһагай хүдэлмэрилэгшэд Светлана Мальвид, Ольга Жаркая гэгшэд һайндэр эмхидхэлгэдэ гол үүргэ дүүргэээ юм.

Энэ үдэр ярмагта ямаршье эд шэлэмээр байгаа. Первомайска сельпогой, райпогой, ОРС-ын мэдэлэй магазинууд үргэн хэрэглэлэй эд бараа суглаагшадта дурадхаа. Гадна амтатай эдеэ хоол, онсолбол, шанагдаһан бууза, пельмень, блины, халуун сай гэхэ мэтэ худалдагдаа. Үнгэтэ томо пулааадуудые хэдэрһэн, нэгэ түхэлэй гадар хубсаһа үмдэһэн наймаалагшад наймаагаа гүйсэтэйгөөр, шадамараар эмхидхэжэ, бултанай һайшаалда хүртөө.

Турунтаевын дунда һургуулиин һурагшад «Үбэлые үдэшэлгэ» гэһэн зүжэг найруулан табиһан байна. Шог зугаата наадaнууд орой болотор замхаагүй. Жэшээлхэдэ, мүлһэн хадын оройдо эгээл түрүүлэн гүйжэ гараһан хоёр хүндэ поршоонхо шан үгтэжэ, энеэдэн дэлгэрээ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, заншалта һайндэр хүн бүхэнэй сэдьхэл һанаанда таарамаар үнгэргэгдөө гэбэл алдуугүй.

Н. ТЕСЛЕНКО.

Прибайкалиин район.

ВЕТЕРАНУУДТАЙ УУЛЗАЛГА

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветерануудтай уулзалга Шэбэртын интернат һургуулида үнгэргэгдэбэ. Оронойнгоо нииислэл хото шадархи байлдаануудта хабаадалсаһан Д. Н. Намсараев нэн түрүүн уряалаар ерээ. Дамба Намсараевич байлдаануудай нэгэндэ хүндөөр шархатаһанай удаа албанһаа табигдаад, партиин Бэшүүрэй райкомой секретаряар, удаань Крупскаягай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудта түрүүлэгшээр хүдэлһэн байна.

Уулзалгада ерэһэн Х. О. Очиров Берлинние дайлан абалгада хабаадаһан юм. Олон орден, медальнууд тэрэнэй габьяа зоригые гэршэлдэг. Агаарай десантна сэрэгүүдэй бүридэлдэ дайлалдаһан, оло дахин дайсанай тылдэ дайшалхы хэрэгүүдээ эрхилһэн В. Э. Сидоров хүүгэдтэй уулзалгануудта хабаадахадаа, намтар тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрөө. Гадна интернадые даагша Бато Цыренжапович Цыренжапов — хуушанай фронтовик хатуу шэрүүн жэлнүүдэй үе тухай дурсан хөөрэһэн байна.

Интернадта байдаг 100 гаран эдиршүүд айлшадаа хүндэтэйгөөр угтан абаад, һуудал байдалтайгаа танилсуулаа. Гутайн, Дабаатын, Амгалантын малшадай үхибүүд эндэ гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ байдаг. Эдеэ хоол баридаг, унтарниин, нааданай таһалганууд тааруу сохидоор түхеэрэгдэнхэй юм.

Ветеранууд дайшалхы замаа дурсан хөөрэһэнэй удаа эдиршүүлэй асуудалнуудта харюусаа. Хүүгэд харюуданъ гоё һайхан концерт харуулжа, һайшаал, магтаалда хүртэһэн байна.

В. БОРИСОВ.

Бэшүүрэй район.

АЙЛШАД ГОЁШООНО

БАМ-ай барилгашадай Витим шадархи Таксимо нютагта ерэһэн сагһаа хойшо гурбан жэл үнгэрбэ. Мүнөө эндэ барилгын арбан табан элдэб организаци тоологдоно. Тиигэжэ энэ тосхондо бүхыдөө 6000 гаран хүн ажаһуудаг болонхой. Эндэхи бүхы барилганууд холын хараатайгаар ябуулагдана. Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденто Горденкын, мүн тэрээнтэй социалис ёһоор мүрысэгшэ Буряадай комсомолой лауреат Михаил Кокорин болон бусад түрүү барилгашад эндэхи үйлэдбэриин болон ажаһуудалай, соёл-гэгээрэлэй байшангуудые бодхооно. Тэдэнэрэй һүүлшын барилгануудай нэгэн болохо хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшангые ганса нютагайхидынь бэшэ, мүн айлшадшье һайхашаадаг юм.

Н. ДАГБАЕВ.

БАРГАЖАНАЙ РАЙОНДО:

ТҮҮХЭ ШУДАЛАН...

Уланай дунда һургуулида сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри урагшатай ябуулагдадаг. Һургуулиин музейдэ нютагай хүгжэлтын түүхэ тухай хөөрэһэн экспонадууд олон. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагша Г. В. Очировай дайшалхы зам тухай материалнууд эндэ хадаглагдана.

Нютагай һургуулиин пионерскэ дружина Г. В. Очировай нэрэ зүүжэ ябадаг. Үнгэрһэн һарада пионернүүд ба һурагшад дайнай газарһаа бусажа ерээгүй нютагайнгаа хүнүүдтэ зорюулагдаһан хөөрэлдөөнүүдые олоор үнгэргөө һэн. Эндэ антифашистын үдэртэ, эдир пионер-геройнуудта зорюулагдаһан митингнүүд болоо. «Пионер — Эхэ орондоо» гэһэн маршрудаар ямар хүдэлмэриин ябуулагдаһан тухай үхибүүд тоосоһон байна. Юнармейцүүдэй командануудай дундаһаа 6-дахи «А» классайхид илажа гараа. Һургуулиин багша В. Б. Иметхенов Улаан Армиин алдар суута зам тухай хөөрэлдөөгөөр үхибүүдэй анхарал татаа.

БЭЛИГТЭЙ ЭДИРШҮҮД

Эдир хүгжэмшэдэй фестиваль Баргажан тосхондо үнгэргэгдэбэ. Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан энэ фестивальда Баргажанай, Хурамхаанай районуудай хүгжэмэй һургуулинуудай һурагшад хабаадалсаа.

Үүрэгэй хүгжэмэй һургуулиин 5-дахи классай Володя Овчинников фортепиано дээрэ шадамараар наадаа. Баргажанһаа Лена Юрченко баян дээрэ наадажа шалгараа. Баргажанай -Адагһаа, Хурамхаанай районой Майск тосхонһоо ерэһэн Лена Пикецкая, Сергей Гонюков гэгшэд фортепиано, баян дээрэ. Хурамхаанһаа ерэһэн Лаура Ербанова, Таня Будаева гэгшэд чанза дээрэ наадажа, олоной сэдьхэл уяруулаа.

Л. ОЧЕРЦОВА.

МАЛШАДТА ХҮРЭБЭ

Буряадай түүхын, уран зурагай, архитектурын нэгэдэмэл музейн хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа районуудаар ябажа, хизаар нютагайнгаа хүгжэлтэдэ зорюулһан хөөрэлдөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэдэг юм. Хяагтын районой «Пограничный» совхозой малшадта бүлэг хүдэлмэрилэгшэд һая хүрөө. Тэдэнэй тоодо таһагые даагша Б. Д. Дугаржабон, научна хүдэлмэрилэгшэд О. В. Чичеватова, Л. А. Халматова, Т. Г. Торонова, Н. К. Халзанов гэгшэд оролсоо юм.

Эдэнэр нүүдэл выставкэеэ абаашаһан байна. Тиихэдээ буряад уран зохёолшодой һүүлэй үеын бүтээлнүүд тухай хөөрөө. Малшад, хонишод үнгэтэ зурагуудые харахадаа, хүдөө ажахыда, байгаалида зорюулагдаһан зурагуудыень һайшаагаа гэжэ тэмдэглээ һэн. Республикада уран зурагай искусствын яажа хүгжэһэн тухай асуудалаар музейн хүдэлмэрилэгшэд дэлгэрэнгы һонин хөөрөө хэһэн байна.

А. ФАРФУТДИНОВ.

ТАБАДАХИЯА ШАЛГАРБА

Баргажанай районой соёлой ордон соо сугларһан 15 бэрхэ шатаршад гурбан үдэрэй туршада районой чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэбэ.

Энэ жэлэй мүрысөөн хоёр онсо шэнжэтэй. Нэгэдэхинь—нютаг бүхэндэ үнгэргэгдэһэн шэлэн абалгын мүрысөөнүүдтэ шалгарһан эгээл бэрхэшүүл суглараа. Тиимэһээ 99 партиин 35-ниинь тэнсэлгээр дүүрээ. Хоёрдохинь—Бодон, Үүрэг ба Һүбэ тосхонуудай шатаршад түрүүшынхиеэ хабаадаа.

Түрүүшын уулзалгануудһаа тобшолол хэхэдэ, гэнэтэ үшарнууд олон байба. Жэшээлхэдэ, Баргажанай районой чемпион Г. Вербицкий һурагша М. Молоновто (Улан). ВЛКСМ-эй райкомой кубогта хүртэһэн Л. Гармаев (Баянгол) һурагша А. Бубеевтэ (Баргажан) шүүгдээ. Табан уулзалгануудай һүүлээр түрүүлжэ ябаһан Д. Лубсанов (Үүрэг) залуу шатаршан А. Аюшеевтэ (Бодон) алдаа. Наадaнай тэн болотор хоёрдохи разрядтай Ж. Лубсанов (Баянгол) урагшагүйдэжэ ябаһан юм.

Энэл үедэ бэрхэ шатаршад Б. Цыдыпов (Улан) ба 1982 оной чемпион Б. Будаев (Баянгол) хоёр зүб тактика барижа, аб адлихаар урагшаа дабшажа ябаа.

Эсэстээ Борис Цыдыпов 6 дахин шүүгээ. 8 уулзалгаяа тэнсэлгээр дүүргээ. Тингэжэ тэрэ дүн хамта 10 очко абажа, табадахияа чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Түгэсхэлэй наадан дээрэ Г. Вербицкидэ алдаһан Будаев (Баянгол) илагшаһаа нэгэ очкогоор гээгдэбэшье, һүүлшын үдэр 4 уулзалга удаа дараалан шүүһэн Ж. Лубсановые хахад очкогоор урдаа оруулжархиһан байха юм.

Түрүүшын гурбан һуури эзэлэгшэдэй удаа Г. Вербицкий, Д. Лубсанов болон М. Молонов гэгшэд тон адли очкотой болоо.

Н. ГАЛДАНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Мартын 13-һаа 20 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 13.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—«Зарядкадаа зогсогты!». 9.55—«Городецкая игрушка»—телевизионно баримтата фильм. 10.10—Таджигай ССР-эй Гостелерадиогой «Зебо» гэжэ арадай хатарай ансамблиин концерт. 10.40—«Будильник». 11.10—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.10—«Элүүр энхэ байлга»—эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 12.55—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ дамжуулга. 13.25—«Совет газар дээрэ уулзалганууд». 13.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд».

Улаан-Үдэ. 14.40—«Үлгэн һайхан Баргажан нютагта».

Москва. 15.25—С. Михалков. «Пена»—Москвагай сатирын театрай фильм-зүжэг. 17.25—«Аяншалагшадай клуб». 18.25—«Арадай үүсхэл эдэбхиин эхин». «Нютаг нютагуудта шиидхэгдэнэ» гэһэн хоёрдохи дамжуулга. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе дамжуулгада хабаадалсаха. 19.25—Уласхоорондын һонин. 20.10—Фигурна халтиралгаар дэлхэйн чемпионат. Спортивна хатар. Финляндиһаа дамжуулагдаха. 20.30—20.45—Забһарлалга. 22.00—«Время». 22.35—«Ехэ симфоническа оркестрэй концерт». П. И. Чайковскиин зохёолнууд гүйсэдхэгдэхэ. 23.45—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 14.40 — Хүгжэмтэ киоск. 15.20—«Бүгэдэндэ хабаатай стадион». 15.50—«Душанбе. Ключи от города»—Баримтата фильм. 16.05 — «Онто...

ПОНЕДЕЛЬНИК, 14

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Онтохондо айлшаар». «Черная курица», «Шкатулка с секретом»—мультфильмнүүд. 10.50 — «Аяншалагшадай клуб». 11.55—Белоруссиин ССР-эй Гүрэнэй хатарай ансамблиин концерт. 12.30—Шэнэ һонин. (12.35 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүдэй программа. 16.30—М. Горький. «В людях», «Мои университеты». 17.15—«ПТУ-да ямар мэргэжэлнүүдтэ хайшан гэжэ һурганаб?»

Улаан-Үдэ. 17.45—Гүрэнэй республиканска куклын театрай «Будамшуу» гэһэн үхибүүдтэ зорюулагдаһан зүжэг (буряадаар). 18.25—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.00 — Экибастузай түлишын—элшэ хүсэнэй комплексдо смежнигүүдэй баталһан хэлсээн тухай. 19.30—Арадай аялга дуунууд. 19.45—«Карл Маркс ба революционно Росси». 20.30 — Фигурна һолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. Финляндиһаа дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.35—Чемпионадай үргэлжэлэл. 23.20—«Подарите мне молнию» — баримтата фильм. 23.40—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—«Ород хэлэн». 13.30—Юрэнхы биологи. 9 дэхи класс. «Хүнэй бии бололго». 14.00—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.30—Түүхэ. 5-дахи класс. «Спартагай буһалгаан». 15.00—«Эрдэм ухаан ба ажабайдал». «Антрактидада айлшалга». 15.30—«Д. Д. Шостаковичой зохёол бүтээлнүүд». 16.15—«Театрай ендэр дээрэ М. А. Шолоховой геройнууд». 16.55—Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.00—МНР-эй арадай артистнууд Хорлогийн Уртнасан ба Авхиин Хавлаштай уулзалга.

Москва. 17.45—«Эжын һур...

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«О чем молчала тайга»—үхибүүдтэ фильм. 11.15—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ород арадай инструментнүүдэй академическэ оркестрэй концерт. 12.05—Баримтата фильм. 12.25—Шэнэ һонин. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 «Арадуудай аха дүү ёһоной бүлэ дотор». Баримтата фильмүүд. 16.45—«Хореографическа дуэдүүд». 17.15—«Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ».

Улаан-Үдэ. 17.45—«Байгал»—мэдээсэлэй программа (буряадаар). 18.15—«Саян». Хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.55—«Зүүн Сибирь»—киножурнал. 19.05«Арадай хиналтын экран».

Москва. 19.35—«Хүн ба хуули». 20.05—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.30—«Бег»—уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.30—«Встречи с Ильей Глазуновым»—баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Француз хэлэн. 13.30—Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. «Сүл губи газарай байгаали». 13.50—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.10—«Шатарай һургуули». 14.40—Зоологи. 7-дохи класс. «Һүн тэжээлтэ амитад». 15.05—«Хуули мэдэхэ гүш?» 15.40—«Нэгэ актерой театр». 16.55—Шэнэ һонин.

СРЕДА, 16

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 10.55—«Бег»—уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 12.25—Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.30—«Табан жэл—хүн бүхэнэй хэрэг». Баримтата фильм. 16.10—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 16.55—Мелитополь хотын арадай хоорой капеллын концерт. 17.25—«Дохёогоо үгыт, горнистнар!». 18.10—«Навигация 42-го...»—баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.00—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.25—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой электро-хүгжэмэй инструментнүүдэй ансамблиин концерт. 19.50—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.05 — «Бег»—уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Таанад энээние хэжэ шадахат». 23.20—Совет композиторнуудай дуунуудые Мичел (Испани) гүйсэдхэхэ. 23.40—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55— Дамжуулгын программа. 13.00—Немец хэлэн. 13.35—Географи. 7-дохи класс. «Прибайкали ба Забайкали». 14.05—«Таанадта, түрэлхид». 14.35—Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үеын литература. 10-дахи класс. 15.05—Академик Вернадский. 15.50—«Хүгжэмдэ поэзиин үүргэ». 15.50—Шэнэ һонин.

Москва. 19.00—«Травяная за...

ЧЕТВЕРГ, 17

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Дохёогоо үгыт, горнистнар». 10.40—Мультфильм. 10.50 — «Бег» —уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 12.25—Шэнэ һонин. (12.30 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 16.10—Москвагай Гүрэнэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ багшанарай институт тухай. 16.40 — «Ород хэлэн». 17.10—«Зураг бүхэндэнь—наран!». 17.25—Ирланди тухай киноочерк.

Улаан-Үдэ. 17.55— Уласхоорондын шэнжэлэл (буряадаар). 18.10—«Колхозой суглаан» гэһэн дамжуулга. 18.55—«РСФСР»—киноочерк.

Москва. 19.15—«Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет «Ажал. Общество. Хүн». 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 20.30—Футболоор Европын чемпионуудай кубок. «Гамбург» (ФРГ)—«Динамо» (Киев). ФРГ-һээ дамжуулагдаха. 22.00—«Время». 22.30—«Первый курьер» —уран һайханай фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Испан хэлэн. 13.30—М. Пришвин. «Наранай элшэ». 5-дахи класс. 14.00—«Эжын һургуули.» 14.30—Хүгжэм. 2-дохи класс. Э. Григ. «Пер Гюнт». 15.00—«Повторная свадьба». — уран һайханай фильм. 16.25—В. Маяковский поэт ба поэзи тухай. 16.55—Шэнэ һонин.

ПЯТНИЦА, 18

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Еще до войны...»—уран һайханай фильм. (1-дэхи ба 2-дохи сери). 12.05—Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой хүүгэдэй Ехэ хоорой концерт. 12.35—Шэнэ һонин. (12.40 хүрэтэр). 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Гэр байрын-коммунальна ажахын ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ. 16.20—Вс. Вишневский. «Оптимистическая трагедия». 17.05—Армениин телевидени болон радиогой скрипкэ дээрэ наадагшадай ансамблиин концерт. 17.25—Конькигаар урилдалгаар уласхоорондын мүрысөөн. 18.00—Черкасска областиин «Радяньска Украина» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Л. Иванищенкэтэй һурагшад уулзаха.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Байгал»—мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.15—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М)—ЦСКА. (2-дохи ба 3-дахи шата). 20.40—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.55—О. Генриин рассказуудай удхаар табигдаһан «Трест, который лопнул» олон серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35—«Ородой музей». 23.05—Санын спортоор СССР-эй чемпионат. 5 км. Эхэнэрнүүд. 23.35«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 15.55—Дамжуулгын программа. 13.00—Англи хэлэн. 13.30—Физикэ. 8-дахи класс. «Реактивна хүдэлөөн». 14.00—«Шинии ленинскэ библиотекэ». «Коммунын хүшөөнүүд». 14.20—«Совет уран зурагай искусство». П. Д. Ко...

СУББОТО 19

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—Физкультура эрхилэгшэдтэ заабаринууд». 10.05—«Юрэ бусын һонирхолтой юумэн». 10.35—ГДР-эй уран һайханай коллективүүдэй хабаадалгатай концерт. 11.05 — «Спортлотогой» 12-дохи тираж. 11.15—«Таанадта, түрэлхид». 11.45—Сергей Прокофьев. Фильм-концерт. 12.05 — Харгын аюулгүйе сахиха. 12.35 — Конькигаар урилдалгаар уласхоорондын мүрысөөн. 13.10—Баримтата фильм. 13.40 — Түбэй телевидениин болон бүхэсоюзна радиогой ород дуунай академическэ хоорой концерт.

Улаан-Үдэ. 14.10—Шэнэ һонин (буряадаар). 14.20—«Буряад хэлэнэй хэшээлнүүд». 1500—«Хамаг юумые мэдэхэ хүсэлтэйб» — киножурнал.

Москва. 15.10—«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».15.20—«Ородой музей». 15.55—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Радуга» гэһэн уласхоорондын фестиваль. «Мал адуулагшадай һайндэр» (Болгариин Арадай Республика). 16.20—«Ёжик» — уран һайханай фильм. 16.45—«Ан амитадай аймагта». 17.45 — Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскын хөөрөөн. 18.15—Мультфильм. 18.45 — Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Жуковай хөөрөөн. 19.30 — Уран зохёолшо В. Беловтой уулзалга. 20.50—«Трест, который лопнул» — олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.30—«Березка» хатарна». 23.15—Санын спортоор СССР-эй чемпионат. 15 км. Эрэшүүл. 23.50—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 14.10—«Ши һанана гүш, нүхэр»...

Улаан-Үдэ. 15.10—Хүгжэмтэ забһарлалга.

Москва. 15.20—Кишиневой телевидениин студиин прог...

ВОСКРЕСЕНИ, 20

ГЭР БАЙРЫН-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН БА ХҮН ЗОНОЙ АЖАҺУУДАЛАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—«Зарядкада зогсогты». 9.55—«Будильник». 10.25—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 11.25—«Элүүр энхэ байлга». 12.10—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ дамжуулга. 12.40—«Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 13.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.10—«Аяншалагшадай клуб». 15.10 — Футболоор СССР-эй кубок. 16.40 — Мүнөөдэр —гэр байрын-коммунальна ажахын ба хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр. 17.10 —«Танай бэшэгүүдээр» — хүгжэмтэ дамжуулга. 17.40—«Хүдөөгэй суглаан». 18.40—«Горизонт». 19.40—Уласхоорондын шэнжэлэл. 20.45—Баримтата фильм. 20.55—«Трест, который лопнул» — олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи сери). 22.00—«Время». 22.35 — ССР Союзай Ехэ театрай артистнуудай концерт. 23.50 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 15.00 —Буряад хэлэнэй хэшээл.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Хүдөөгэй ажаһуудалай албанай хүдэлмэрилэгшэд» — түрүү бэшэг. Бүхэсоюзна коммунис субботнигто зорюулагдаһан материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Түсэбүүд бэелүүлэгдэнэ»—Д. Дагбаевай статья. «Хүн бүхэндэ дүтэ темэ»—Б. Дамбаевай мэдээсэл. «Техникэ заһабарилгада—үндэр шанар» — В. Пуховскиин статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигша»—В. Кузнецовой статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Спортивна үшөө нэгэ комплекс»—В. Бадмаевай статья. Фельетон. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительст. ва—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, машинное бюро—2-57-63, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02348. Заказ № 60. Индекс 04...